

اصول قانون اساسی در تونظرات شورای نگهبان

عنوان

اصل یکصد و پنجاه و نهم

شماره مسلسل: ۱۳۹۶۰۰۸۵

تاریخ: ۱۳۹۶/۰۹/۱۹

پژوهشکده شورای نگهبان

شناسنامه

عنوان:

اصول قانون اساسی در پرتو نظرات شورای نگهبان

اصل یکصد و پنجاه و نهم

تدوین:

محمد فتحی

ناظر علمی:

کاظم کوهی

شماره مسلسل: ۱۳۹۶۰۰۸۵

تاریخ انتشار: ۱۳۹۶/۰۹/۱۹

فهرست مطالب

۴.....	اصل یکصد و پنجاه و نهم.....
۴.....	انظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی.....
۴.....	۱-۱. طرح اراضی شهری .....
۴.....	۲-۱. لایحه برقراری مستمری درباره بیمه‌شدگانی که به علت همکاری با نیروهای مسلح شهید یا معلول شده یا می‌شوند .....
۴.....	۳-۱. طرح الحاق دادگاه‌های انقلاب به دادگستری جمهوری اسلامی ایران .....
۵.....	۴-۱. لایحه اصلاح موادی از قانون آیین دادرسی کیفری .....
۵.....	۵-۱. طرح توزیع عادلانه آب .....
۶.....	۶-۱. طرح قانونی ابطال اسناد فروش رقبات، آب و اراضی موقوفه .....
۶.....	۷-۱. لایحه اصلاح و الحاق موادی از آیین دادرسی حقوقی .....
۷.....	۸-۱. طرح قانونی تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه .....
۷.....	۹-۱. لایحه نحوه استفاده از خانه‌های سازمانی ارتش جمهوری اسلامی ایران .....
۸.....	۱۰-۱. طرح اصلاح تبصره (۸۵) قانون بودجه سال ۱۳۵۶ کل کشور .....
۸.....	۱۱-۱. طرح قانونی الحاق یک تبصره به ماده واحده راجع به اجازه مکاتبه و تحقیق مستقیم به کمیسیون اصل ۹۰ با دستگاه‌های دولتی .....
۹.....	۱۲-۱. لایحه اصلاح قانون معادن .....
۹.....	۱۳-۱. لایحه استفساریه از بند (۲) تفسیر قانونی تبصره (۲) ماده (۱۰) و مواد (۱۴) و (۱۵۹) قانون اراضی شهری .....
۹.....	۱۴-۱. لایحه اصلاح و حذف موادی از قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰ و اصلاحات بعدی آن .....
۱۲.....	۱۵-۱. لایحه سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران .....
۱۳.....	۱۶-۱. طرح قانونی جنگل‌ها و مراتع کشور .....
۱۴.....	۱۷-۱. لایحه نحوه رسیدگی به تخلفات و مجازات فروشندگان لباس‌هایی که استفاده از آنها در ملاء عام خلاف شرع است و یا عفت عمومی را جریحه‌دار می‌کند .....
۱۴.....	۱۸-۱. طرح نحوه اجرای اصل نودم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران .....
۱۵.....	۱۹-۱. طرح قانونی ارتش جمهوری اسلامی ایران .....
۲۰-۱	۲۰-۱. طرح تعیین تکلیف اراضی اختلافی موضوع اجرای ماده (۵۶) قانون

- جنگل‌ها و مراتع ۱۶
- ۱-۲۱. طرح اصلاح قانون دیوان محاسبات کشور و الحاق یک ماده به آن ۱۸
- ۱-۲۲. لایحه مجازات جرائم نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران ۱۹
- ۱-۲۳. طرح قانونی ماده واحده غیرقابل تجدیدنظر بودن احکام صادره هیئت‌های هفت‌نفره و ستاد مرکزی آن در مورد اراضی کشت موقت در مراجع قضایی و ملغی شدن احکام صادره ۱۹
- ۱-۲۴. لایحه تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب ۲۰
- ۱-۲۵. طرح اصلاح ماده (۱) قانون مجازات مرتکبین قاپاق و اصلاحیه بعدی آن ۲۱
- ۱-۲۶. طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور و الحاق یک ماده و یک تبصره به آن مصوب ۱۳۶۰/۷/۱۹ و اصلاح تبصره (۳) ماده (۳) قانون مقررات استخدامی و اداری سازمان بازرسی کل کشور ۲۲
- ۱-۲۷. طرح جرایم سیاسی ۲۲
- ۱-۲۸. طرح هیئت منصفه ۲۳
- ۱-۲۹. طرح اصلاح قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران ۲۳
- ۱-۳۰. لایحه اصلاح مواد فصل دوم قانون تعیین حدود و وظایف و اختیارات و مسئولیت‌های ریاست جمهوری اسلامی ایران تحت عنوان «مسئولیت رئیس‌جمهور در اجرای قانون اساسی» ۲۳
- ۱-۳۱. طرح سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران ۲۵
- ۱-۳۲. طرح نظام صنفی کشور ۲۵
- ۱-۳۳. لایحه حمایت از حقوق مصرف‌کنندگان ۲۶
- ۱-۳۴. طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور و اصلاحیه آن ۲۶
- ۱-۳۵. لایحه شوراهای حل اختلاف ۲۷
- ۱-۳۶. لایحه اصلاح قانون بیمه اجباری مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی در مقابل شخص ثالث ۲۸
- ۱-۳۷. لایحه الحاق یک تبصره به ماده (۱۰) قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی) ۲۸
- ۱-۳۸. طرح اصلاح ماده (۱۰۱) قانون شهرداری ۲۸
- ۱-۳۹. طرح تعیین تکلیف چاه‌های آب فاقد پروانه بهره‌برداری ۲۹
- ۱-۴۰. طرح حمایت از احیاء، بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری ۲۹

- ۱-۴۱. لایحه برنامه پنج‌ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴-۱۳۹۰)..... ۳۰
- ۱-۴۲. طرح رسیدگی به دارایی مقامات، مسئولان و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران ۳۱
- ۱-۴۳. طرح نظارت مجلس بر رفتار نمایندگان ۳۲
- ۱-۴۴. طرح اصلاح موادی از قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران ۳۳
- ۱-۴۵. طرح آیین دادرسی جرایم نیروهای مسلح و دادرسی الکترونیکی ۳۳
- ۱-۴۶. لایحه اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم ۳۵
- ۱-۴۷. طرح نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی ۳۶
- ۱-۴۸. طرح اصلاح موادی از قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران ۳۶
- ۱-۴۹. لایحه بیمه اجباری خسارات وارد شده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه ۳۷
- ۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران ۳۹
- ۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان ۳۹
- ۴- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی ۳۹
- ۱-۴. استعلام وزیر صنایع نسبت به مشروعیت آراء صادره از سوی هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر فاقد یک نفر حاکم شرع در هیئت ۳۹
- ۵- تذکرهای ارشادی و قانونی شورای نگهبان ۴۴

اصل یکصد و پنجاه و نهم

مرجع رسمی تظلمات و شکایات، دادگستری است. تشکیل دادگاه‌ها و تعیین صلاحیت آنها منوط به حکم قانون است.

۱- نظرات شورای نگهبان در خصوص مصوبات مجلس شورای اسلامی

۱-۱. نظر شماره ۳۳۵۷ مورخ ۱۳۶۰/۵/۲۹ شورای نگهبان در خصوص طرح اراضی

شهری مصوب ۱۳۶۰/۵/۱۸ مجلس شورای اسلامی

۱-۱-۱- در ماده (۱۱)^(۱) با توجه به اینکه ظاهر آن قاطع بودن تشخیص کمیسیون در موارد اختلاف دولت با افراد است، وظیفه مقامات صالح قضایی و مغایر موازین شرعی و قانون اساسی است.

۲-۱. نظر شماره ۴۱۲۹ مورخ ۱۳۶۰/۱۰/۱۷ شورای نگهبان در خصوص لایحه

برقراری مستمری درباره بیمه‌شدگانی که به علت همکاری با نیروهای مسلح شهید یا

معلول شده یا می‌شوند مصوب ۱۳۶۰/۱۰/۸ مجلس شورای اسلامی

۱-۲-۱- در تبصره (۸)^(۲) با توجه به اینکه رسیدگی به اختلاف در خسارت و مواردی که قانوناً ضمان دارد از امور قضایی است، ارجاع آن به هیئت‌های حل اختلاف، مغایر قانون اساسی است و باید تبصره مذکور از این جهت اصلاح شود.

۳-۱. نظر شماره ۴۵۸۱ مورخ ۱۳۶۱/۲/۱۵ شورای نگهبان در خصوص طرح الحاق

دادگاه‌های انقلاب به دادگستری جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۱/۱/۳۱ مجلس

شورای اسلامی

۱-۳-۱- با توجه به اینکه در ماده (۱) این طرح قید شده که دادسراها و دادگاه‌های انقلاب به عنوان بخشی از دادگستری جمهوری اسلامی ایران باید طبق مصوبه مورخ ۱۳۵۸/۳/۲۷ شورای انقلاب عمل نمایند و در آن مصوبه شرایطی منظور شده که بخشی از آنها فعلاً غیرقابل اجرا است و پاره‌ای از آنها در برخی موارد موجب توقف حکم قضات شرع خواهد شد و به علاوه با حذف ماده (۲) قبلی، مآخذ قانونی

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سی و چهارم، شماره ۱-۱.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سی و چهارم، شماره ۱-۲.

مشخص که مورد استناد دادگاه‌های انقلاب قرار گیرد تعیین نشده است، مغایر موازین شرع و قانون اساسی شناخته شد.^(۱)

۴-۱. نظر شماره ۵۲۲۷ مورخ ۱۳۶۱/۶/۱۸ شورای نگهبان در خصوص لایحه اصلاح موادی از قانون آیین دادرسی کیفری مصوب ۱۳۶۱/۶/۶ کمیسیون امور قضایی مجلس شورای اسلامی

۱-۴-۱- تبصره ماده (۲۸۴)^(۲) که مقرر می‌دارد «پرونده به مرجعی که شورای عالی قضایی تعیین می‌کند فرستاده می‌شود...» با توجه به اینکه طبق اصل ۱۵۹، تشکیل دادگاه‌ها [و] تعیین صلاحیت آنها منوط به حکم قانون است، به نظر اکثریت اعضای شورای نگهبان مغایر با قانون اساسی شناخته شد.

۵-۱. نظر شماره ۶۱۰۱ مورخ ۱۳۶۱/۸/۸ شورای نگهبان در خصوص طرح توزیع عادلانه آب مصوب ۱۳۶۱/۳/۱۳ و ۱۳۶۱/۷/۱۳ مجلس شورای اسلامی

۱-۵-۱- تبصره (۲) ماده (۵)^(۳) با اصول ۱۵۶ و ۱۵۹ قانون اساسی مغایر می‌باشد.

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سی و ششم، شماره ۱-۲-۱.

۲. ماده ۲۸۴- حکم دادگاه بدوی تنها در (۳) مورد قابل نقض و تجدیدنظر است و در سایر موارد قطعی است.

۱- جایی که قاضی پرونده قطع پیدا کند که حکمش بر خلاف موازین قانونی یا شرعی بوده است.
۲- جایی که قاضی دیگری قطع به اشتباه قانونی یا شرعی قاضی پرونده پیدا کند، به نحوی که اگر به او تذکر داده شود متنبه گردد و متوجه اشتباه خود شود.
۳- جایی که ثابت شود قاضی پرونده صلاحیت رسیدگی و انشاء حکم را در موضوع پرونده نداشته است.

تبصره- در این (۳) مورد باید پرونده با دلیل اشتباه و یا دلیل عدم صلاحیت قاضی به مرجعی که شورای عالی قضایی تعیین می‌کند فرستاده شود تا پس از تأیید این مرجع، حکم سابق نقض و مورد تجدیدنظر قرار گیرد.

آیین‌نامه اجرایی این ماده و تبصره آن توسط شورای عالی قضایی تهیه و تصویب هیئت دولت و به مرحله اجرا گذاشته می‌شود.

(گفتنی است بر اساس اسناد و مدارک موجود، در خصوص ایراد شورای نگهبان نسبت به ماده (۲۸۴)، اصلاحی از سوی مجلس انجام نشده است، لیکن این مصوبه در شماره ۱۰۹۵۳ مورخ ۱۳۶۱/۷/۱۱ روزنامه رسمی با حذف این ماده از مصوبه منتشر شده است.)

۳. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل یکصد و پنجاه و ششم، شماره ۱-۷-۱.

۱-۵-۲- در مورد ماده (۲۲)، اولاً تخصیص و اجازه بهره‌برداری در مورد آب‌های قنات و چاه‌ها و آب‌های ملکی دیگر با موازین شرع منطبق نمی‌باشد؛ ثانیاً تبصره (۱) این ماده که رسیدگی به شکایات را با وزارت کشاورزی و عمران روستایی قرار داده است، مغایر شرع و قانون اساسی است.^(۱)

۱-۵-۳- در مورد بند (ب) ماده (۴۶) و بند (ج) و بند (ز) و بند (ح)،^(۲) چون در قانون نحوه خرید و تملک اراضی و قانون واگذاری اراضی اشکالات شرعی وجود دارد، پیشنهاد می‌شود در موارد عدم توافق به دادگاه ارجاع شود.

۱-۶- نظر شماره ۱۰۳۶۵ مورخ ۱۳۶۲/۱۰/۲۷ شورای نگهبان در خصوص طرح قانونی ابطال اسناد فروش رقبات، آب و اراضی موقوفه^(۳) مصوب ۱۳۶۲/۱۰/۱۳ مجلس شورای اسلامی

۱-۶-۱- به علاوه ظاهر تبصره مزبور [= تبصره (۵) ماده واحده]^(۴) که تشخیص و اجرای حکم خلع ید را که طبیعتاً امر قضایی است در صلاحیت سازمان اوقاف قرار داده، با اصول ۱۵۶ و ۱۵۹ قانون اساسی مغایر شناخته شد.

۱-۷- نظر شماره ۱۰۸۶۶ مورخ ۱۳۶۲/۱۲/۲۴ شورای نگهبان در خصوص لایحه اصلاح و الحاق موادی از آیین دادرسی حقوقی^(۵) مصوب ۱۳۶۲/۱۲/۲ مجلس شورای اسلامی

۱-۷-۱- ماده یک^(۶) از لحاظ اینکه ظاهر جمله (مگر در مواردی که قانون مرجع

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سی و چهارم، شماره ۱-۳-۱.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سی و چهارم، شماره ۱-۳-۲.

۳. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح قانونی ابطال اسناد فروش رقبات، آب و اراضی موقوفه در رژیم فاسد پهلوی» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۴. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل یکصد و پنجاه و ششم، شماره ۱-۹-۱.

۵. گفتنی است این لایحه ابتدا با عنوان «لایحه آیین دادرسی حقوقی» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۶. ماده ۱- رسیدگی به کلیه دعوای حقوقی (مدنی) در صلاحیت دادگاه‌های حقوقی دادگستری است

دیگری تعیین نماید)، تعیین مرجع دیگر غیر از محاکم دادگستری است، با اصل ۱۵۹ قانون اساسی مغایرت دارد.

۸-۱. نظر شماره ۳۳۰ مورخ ۱۳۶۳/۲/۳ شورای نگهبان در خصوص طرح قانونی تشکیلات و اختیارات سازمان حج و اوقاف و امور خیریه^(۱) مصوب ۱۳۶۳/۱/۱۴ مجلس شورای اسلامی

۸-۱-۱- تبصره (۳) ماده چهار^(۲) در مورد موقوفات منصوص التولیه، چون عدم کفایت وکیل باید در محاکم قضایی ثابت شود، سازمان اوقاف نمی تواند او را مستقیماً عزل نماید و مغایر با موازین شرعی و قانون اساسی است.

۸-۱-۲- در مورد تبصره ماده (۱۴)،^(۳) اتخاذ تصمیم قضایی از جانب شعبات تحقیق، مغایر موازین قضایی شرعی و قانون اساسی است.

۹-۱. نظر شماره ۹۵۳ مورخ ۱۳۶۳/۳/۱۶ شورای نگهبان در خصوص لایحه نحوه استفاده از خانه های سازمانی ارتش جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۳/۳/۵ مجلس شورای اسلامی

۹-۱-۱- تبصره (۲) ماده (۶)^(۴) که تخلیه خانه های سازمانی ارتش را در صورت

→

مگر در مواردی که قانون مرجع دیگری تعیین نماید.

(در خصوص ایراد شورای نگهبان، اصلاحی از سوی مجلس انجام نشده و لذا این لایحه، به سرانجام قانونی نرسیده است.)

۱. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح راجع به تشکیلات و اختیارات سازمان اوقاف و امور خیریه» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل یکصد و پنجاه و ششم، شماره ۱-۱۳-۱.

۳. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل یکصد و پنجاه و ششم، شماره ۱-۱۳-۲.

۴. ماده ۶- وزارت دفاع موظف است در جهت اجرای عدالت بین افرادی که از خانه های سازمانی استفاده می کنند و کسانی که به دلیل محدودیت تعداد خانه های سازمانی از خانه های سازمانی استفاده نخواهند کرد با توجه به میزان دریافتی پرسنل و اجاره بهای کارشناسی خانه مشابه و نوع خانه از نظر بنا، قدمت بنا، خدمات عمومی، تسهیلات اضافی یا اختصاصی برای مدت (۵) سال مبلغی به عنوان حق استفاده از خانه های سازمانی را تعیین نماید و پس از (۵) سال پرسنل استفاده کننده بایست خانه سازمانی را تخلیه نماید مگر اینکه متقاضی جدیدی نباشد.

تبصره ۱- ...

←

امتناع استفاده کنندگان از تخلیه در صلاحیت مراجع قضایی ارتش قرار داده است با توجه به اینکه طبق اصل ۱۵۹ قانون اساسی مرجع تظلمات دادگستری است و طبق اصل ۱۷۲ منحصرأً جرایم مربوط به وظایف خاص نظامی و انتظامی در صلاحیت محاکم نظامی است، مغایر با قانون اساسی شناخته شد.

۱۰-۱. نظر شماره ۲۱۳۹ مورخ ۱۳۶۳/۹/۷ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح تبصره (۸۵) قانون بودجه سال ۱۳۵۶ کل کشور، مصوب ۱۳۶۳/۸/۲۲ مجلس شورای اسلامی

۱۰-۱-۱- چنانچه این طرح در ارتباط با عدم استحقاق کارمند بر اساس این عناوین و یا امکانات مالی دولت باشد، به علت تبعیض ناروا در جهت قبول تبصره نسبت به سایرین مغایر با قانون اساسی است و در صورتی که به عنوان مجازات اشخاص مذکور باشد، مجازات بدون محاکمه و به طور عام مغایر با ضوابط قضایی است و به طور فردی نیز طبق قانون اساسی با تعیین ضوابط قانونی باید از طریق محاکمه و به وسیله قوه قضائیه انجام شود.^(۱)

→

تبصره ۲- در صورتی که استفاده کنندگان از تخلیه خانه‌های سازمانی خودداری نمایند وزارت دفاع می‌تواند از طریق مراجع قضایی ارتش در جهت تخلیه اقدام و در مدت فاصله مربوط اجاره‌بهای ساختمان را دریافت نماید.

تبصره ۳- ...

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۶۳/۵/۲۸ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده ۶- وزارت دفاع موظف است در جهت اجرای عدالت بین افرادی که از خانه‌های سازمانی استفاده می‌کنند و کسانی که به دلیل محدودیت تعداد خانه‌های سازمانی از خانه‌های سازمانی استفاده نخواهند کرد با توجه به میزان دریافتی پرسنل و اجاره‌بهای کارشناسی خانه مشابه و نوع خانه از نظر بنا، قدمت بنا، خدمات عمومی، تسهیلات اضافی یا اختصاصی برای مدت (۵) سال مبلغی به عنوان حق استفاده از خانه‌های سازمانی را تعیین نماید و پس از (۵) سال پرسنل استفاده‌کننده بایست خانه سازمانی را تخلیه نماید مگر اینکه متقاضی جدیدی نباشد.

تبصره ۱- ...

تبصره ۲- در صورتی که استفاده کنندگان از تخلیه خانه‌های سازمانی خودداری نمایند متصرف عدوانی محسوب و وزارت دفاع می‌تواند از طریق مراجع ذیصلاح قضایی در جهت تخلیه اقدام و در مدت فاصله مربوطه اجاره‌بهای واقعی ساختمان را دریافت نماید.

تبصره ۳- ...

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل

←

۱۱-۱. نظر شماره ۳۲۹۳ مورخ ۱۳۶۴/۲/۳ شورای نگهبان در خصوص طرح قانونی الحاق یک تبصره به ماده واحده مصوب ۱۳۵۹/۱۱/۱ مجلس شورای اسلامی راجع به اجازه مکاتبه و تحقیق مستقیم به کمیسیون اصل ۹۰ با دستگاه‌های دولتی، مصوب ۱۳۶۴/۲/۳ مجلس شورای اسلامی

۱-۱۱-۱- با توجه به اینکه تخلف از پاسخ دادن به کمیسیون اصل ۹۰ جرم محسوب و برای آن مجازات حبس و انفصال تعیین شده است، تجویز ارجاع موضوع تخلف به مراجع اداری که در این ماده واحده به این صورت مطرح شده: «موضوع تخلف در مراجع صالحه اداری و قضایی حسب مورد و با درخواست کمیسیون قابل رسیدگی است»، مغایر قانون اساسی می‌باشد.

ضمناً متذکر می‌گردد که بجاست ذیل ماده واحده تصریح شود که پس از رسیدگی و ثبوت تخلف و صدور حکم، مجازات باید اعمال شود.^(۱)

۱۲-۱. نظر شماره ۳۳۲۵ مورخ ۱۳۶۴/۲/۲۷ شورای نگهبان در خصوص لایحه اصلاح قانون معادن مصوب ۱۳۶۲/۳/۱ مجلس شورای اسلامی، مصوب ۱۳۶۴/۲/۳ مجلس شورای اسلامی

۱-۱۲-۱- تبصره یک اضافه شده به ماده (۷) موضوع بند (۵) ماده واحده،^(۲) به لحاظ اینکه تشخیص دایر و یا مسبوق به احیا بودن اراضی و نیز تشخیص مشروعیت مالکیت مالک را که یک امر قضایی است به عهده شورای عالی معادن که یک مرجع غیرقضایی است واگذار نموده با قانون اساسی مغایر است و نیز به نظر اکثریت فقها با موازین قضاء شرعی مطابقت ندارد.

۱۳-۱. نظر شماره ۳۵۴۲ مورخ ۱۳۶۴/۳/۱۲ شورای نگهبان در خصوص لایحه استفساریه از بند (۲) تفسیر قانونی تبصره (۲) ماده (۱۰) و مواد (۱۴) و (۱۵۹) قانون اراضی شهری مصوب ۱۳۶۴/۳/۵ مجلس شورای اسلامی

→

سوم، شماره ۱-۷-۱.

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سی و ششم، شماره ۱-۹-۱.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل شصت و یکم، شماره ۱-۶-۱.

۱-۱۳-۱- تفسیر مربوط به مواد (۱۴) و (۱۵) نظر به اینکه احراز اعتبار و مثبت حق بودن اسناد و مدارک، امر قضایی است، با موازین شرعی و قانون اساسی مغایرت دارد.^(۱)

۱۴-۱. نظر شماره ۶۲۷۰ مورخ ۱۳۶۵/۴/۵ شورای نگهبان در خصوص لایحه اصلاح و حذف موادی از قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰ و اصلاحات بعدی آن،^(۲) مصوب ۱۳۶۵/۳/۱۱ مجلس شورای اسلامی

۱-۱۴-۱- در تبصره (۵) ماده (۱)،^(۳) نظر به اینکه مواد مذکور در بعض موارد نیاز

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل شصت و یکم، شماره ۱-۷-۱.

۲. گفتنی است این لایحه ابتدا با عنوان «لایحه اصلاح و حذف موادی از قانون ثبت اسناد و املاک مصوب ۱۳۱۰ و اصلاحات بعدی آن و الحاق یک تبصره به ماده (۱۴۴) قانون ثبت و نسخ ماده (۶) قانون تأسیس شورای عالی شهرسازی مصوب ۱۳۵۱/۱۲/۲۲ و قسمتی از ماده (۱۰۱) قانون شهرداری‌ها» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۳. ماده ۱-

ماده ۱۴۷ اصلاحی-

الف- برای تعیین وضع ثبتی ساختمان‌هایی که تا تاریخ ۱۳۳۲/۹/۲۹ بر روی زمین‌هایی احداث شده که به واسطه موانع قانونی صدور سند مالکیت برای آن ملک میسر نیست و همچنین تعیین وضع ثبتی اراضی کشاورزی و نسق‌های زراعی و باغات اعم از شهری و غیرشهری و اراضی خارج از محدوده شهر و حریم آن که مورد بهره‌برداری متصرفین است و اشخاص با سند عادی تا تاریخ ۱۳۳۲/۹/۲۹ خریداری کرده و به واسطه موانع قانونی صدور سند مالکیت برای آن ملک میسر نیست، هیئت یا هیئت‌هایی مرکب از دو نفر قاضی به تعیین شورای عالی قضایی و نیز یک نفر از اعضای ثبت که متعهد و دارای حسن شهرت باشند به انتخاب سازمان ثبت اسناد و املاک کشور در اداره ثبت محل تشکیل می‌شود. این هیئت به شرط توافق طرفین به موضوع رسیدگی و پس از تأیید وقوع معامله مراتب را جهت صدور سند مالکیت به اداره ثبت محل اعلام می‌نماید و اداره ثبت برای آن ملک طبق مقررات سند مالکیت صادر خواهد کرد.

ب- در مواردی که انتقال تمام یا قسمتی از ملک به نحو مشاع و تصرف به طور مفروز باشد و هیئت توافق مالک یا مالکیت ملک مشاع را به تصرف افزای متصرف تأیید کند مراتب به اداره ثبت محل اعلام و اداره ثبت موضوع را به نحو مقتضی آگهی می‌نماید. در صورتی که ظرف یک ماه از تاریخ انتشار اعتراضی از طرف شرکای ملک به ثبت محل نرسد سند مالکیت مورد درخواست متقاضی را مفروزاً طبق مقررات صادر خواهد کرد و در صورت وصول اعتراض، موضوع به دادگاه صالح احاله می‌گردد.

تبصره ۱- ...

تبصره ۵- نسبت به درخواست‌هایی که طبق مواد (۱۴۷)، (۱۴۸) و (۱۴۸ مکرر) قانون ثبت و ماده (۴)

به رسیدگی قضایی دارد باید با حکم قضایی رفع اختلاف شود.
 ۱-۱۴-۲- تبصره (۲) ماده (۲) (۱۴۸ اصلاحی)،^(۱) تخریب ساختمان شرعاً در

→

قانون متمم قانون ثبت در موعد مقرر تسلیم مراجع مربوطه شده و منتهی به صدور رأی نگردیده، بر طبق این قانون رسیدگی خواهد شد.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۲۹ و ۱۳۶۵/۴/۳۱ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده ۱-

ماده ۱۴۷ اصلاحی-

الف- برای تعیین وضع ثبتی ساختمان‌هایی که تا تاریخ تصویب این قانون بر روی زمین‌هایی احداث شده که به واسطه موانع قانونی صدور سند مالکیت برای آن ملک میسر نیست و همچنین تعیین وضع ثبتی اراضی کشاورزی و نسق‌های زراعی و باغات اعم از شهری و غیرشهری و اراضی خارج از محدوده شهر و حریم آن که مورد بهره‌برداری متصرفین است و اشخاص با سند عادی تا تاریخ تصویب این قانون خریداری کرده و به واسطه موانع قانونی صدور سند مالکیت برای آن ملک میسر نیست، هیئت یا هیئت‌هایی مرکب از دو نفر قاضی به تعیین شورای عالی قضایی و نیز یک نفر از اعضای ثبت که متعهد و دارای حسن شهرت باشند به انتخاب سازمان ثبت اسناد و املاک کشور در اداره ثبت محل تشکیل می‌شود. این هیئت به شرط توافق طرفین به موضوع رسیدگی و پس از تأیید وقوع معامله مراتب را جهت صدور سند مالکیت به اداره ثبت محل اعلام می‌نماید و اداره ثبت برای آن ملک طبق مقررات سند مالکیت صادر خواهد کرد.

ب- در مواردی که انتقال تمام یا قسمتی از ملک به نحو مشاع و تصرف به طور مفروز باشد و هیئت توافق مالک یا مالکیت ملک مشاع را به تصرف افزای متصرف تأیید کند مراتب به اداره ثبت محل اعلام و اداره ثبت موضوع را به نحو مقتضی آگهی می‌نماید. در صورتی که ظرف یک ماه از تاریخ انتشار اعتراضی از طرف شرکای ملک به ثبت محل نرسد سند مالکیت مورد درخواست متقاضی را مفروزاً طبق مقررات صادر خواهد کرد و در صورت وصول اعتراض، موضوع به دادگاه صالح احاله می‌گردد.

تبصره ۱- ...

تبصره ۵- نسبت به درخواست‌هایی که طبق مواد (۱۴۷)، (۱۴۸) و (۱۴۸ مکرر) قانون ثبت و ماده (۴) قانون متمم قانون ثبت در موعد مقرر تسلیم هیئت‌های مذکور در این مواد شد و منتهی به صدور رأی نگردیده، بر طبق این قانون رسیدگی خواهد شد.

۱. ماده ۲-

ماده ۱۴۸ اصلاحی- در مورد آن دسته از اراضی که در مالکیت دولت یا شهرداری‌ها باشد و تا تاریخ تصویب این قانون ساختمان یا بنایی در آن احداث شده است چنانچه متصرف فعلی احداث‌کننده بنا و ساختمان فاقد واحد مسکونی باشد دولت و شهرداری‌ها مکلفند عرصه را به قیمت منطقه‌ای (به اضافه بهای تأسیسات زیربنایی طبق تبصره (۴۶) قانون بودجه ۱۳۶۴) به صاحبان اعیان بفروشند و در صورتی که احداث‌کننده دارای واحد مسکونی دیگری باشد دولت و شهرداری‌ها می‌توانند عرصه را با نظر

←

صورتی جایز است که طرف معترف به تجاوز یا عدم پروانه قانونی باشد یا تجاوز و عدم اخذ پروانه عرفاً معلوم و غیر قابل انکار باشد. در غیر این صورت تخریب بدون حکم قضایی جایز نیست. بدیهی است چنانچه رفع ساختمان بدون تخریب و اضرار به ساختمان کننده ممکن باشد و یا خود او با اطلاع اقدام لازم را بنماید باید این جهت مراعات شود و در هر حال مصالح ساختمان به خود او تعلق دارد و از لحاظ قانون اساسی نیز به اکثریت مغایر اصل ۱۵۹ شناخته شد.

۱۵-۱. نظر شماره ۶۴۸۱ مورخ ۱۳۶۵/۵/۱۳ شورای نگهبان در خصوص لایحه سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۵/۵/۱ مجلس شورای اسلامی
 ۱-۱۵-۱ در نظام جمهوری اسلامی امور اجرایی طبق اصل ۶۰ قانون اساسی جز

→

کارشناس رسمی دادگستری به قیمت عادلانه روز به صاحبان اعیانی بفروشند. ادارات ثبت پس از فروش عرصه نسبت به عملیات ثبتی طبق مقررات عمل خواهند نمود.
 تبصره ۱- ...

تبصره ۲- از تاریخ تصویب این قانون دولت مکلف است از هر نوع تصرف اراضی متعلق به دولت و شهرداری‌ها جلوگیری نموده و هر نوع ساختمان بدون پروانه قانونی را تخریب و رفع آثار تجاوز بنماید.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۲۹ و ۱۳۶۵/۴/۳۱ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:
 ماده ۲-

ماده ۱۴۸ اصلاحی- در مورد آن دسته از اراضی که در مالکیت دولت یا شهرداری‌ها باشد و تا تاریخ تصویب این قانون ساختمان یا بنایی در آن احداث شده است چنانچه متصرف فعلی احداث کننده بنا و ساختمان فاقد واحد مسکونی باشد دولت و شهرداری‌ها مکلفند عرصه را به قیمت منطقه‌ای (به اضافه بهای تأسیسات زیربنایی طبق تبصره (۴۶) قانون بودجه ۱۳۶۴) به صاحبان اعیان بفروشند و در صورتی که احداث کننده دارای واحد مسکونی دیگری باشد دولت و شهرداری‌ها می‌توانند عرصه را با نظر کارشناس رسمی دادگستری به قیمت عادلانه روز به صاحبان اعیانی بفروشند. ادارات ثبت پس از فروش عرصه نسبت به عملیات ثبتی طبق مقررات عمل خواهند نمود.
 تبصره ۱- ...

تبصره ۲- از تاریخ تصویب این قانون دولت مکلف است از هر نوع تصرف اراضی متعلق به دولت و شهرداری‌ها جلوگیری نموده و ساختمان‌های احداث شده در این قبیل اراضی را در صورتی که متصرف معترف به تجاوز باشد و یا تجاوز او عرفاً معلوم و غیر قابل انکار باشد وی را ملزم به رفع آثار تجاوز و یا تخریب نموده و چنانچه امتناع ورزد دولت رأساً در رفع آثار تصرف اقدام خواهد کرد و عندالزوم تخریب می‌نماید و چنانچه متصرف منکر تجاوز باشد موضوع به دادگاه صالحه احاله می‌شود.

در اموری که در قانون اساسی مستقیماً بر عهده رهبری گذاشته شده، از طریق رئیس‌جمهور و نخست‌وزیر و وزراء انجام می‌پذیرد. علی‌هذا بخش‌هایی از این قانون را که مربوط به نظارت بر امور پزشکی و اجرایی است، وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی در حدود قوانین عهده‌دار است و احاله آن به سازمان مستقل، مغایر با قانون اساسی است و در بخش‌هایی که مربوط به تخلف پزشکان است، رسیدگی با مراجع قضایی است و در بخش‌های مربوط به امور و مسائل صنفی پزشکان، خودشان می‌توانند در محدوده قوانین جمعیت‌هایی را بدون الزام پزشکان به شرکت در آن جمعیت‌ها و قبول مقررات آنها تشکیل دهند. علی‌هذا لایحه مذکور و قانون نظام پزشکی سابق فقط در محدوده اخیر از سوی خود پزشکان طبق اصل ۲۶ قانون اساسی قابل قبول است و در غیر این محدوده، با اصول ۲۲ و ۶۰ و ۱۵۹ قانون اساسی مغایرت دارد.^(۱)

۱۶-۱. نظر شماره ۶۵۱۱ مورخ ۱۳/۵/۱۳۶۵ شورای نگهبان در خصوص طرح قانونی

جنگل‌ها و مراتع کشور مصوب ۱۳۶۵/۴/۱۸ مجلس شورای اسلامی

۱-۱۶-۱- در تبصره (۱) ماده (۳۶)^(۲) در صورتی که موضوع مورد اختلاف باشد

۱. برای اطلاع از متن لایحه مزبور، رجوع کنید به: مجموعه نظرات شورای نگهبان در مورد مصوبات مجلس شورای اسلامی دوره دوم (خرداد ۱۳۶۳ تا خرداد ۱۳۶۷)، تهران، نشر معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری، ۱۳۸۹، صص ۹۱۸-۹۳۲.

۲. ماده ۳۶- کلیه اسناد مالکیت یا قراردادهای اجاری و واگذاری اراضی که با رعایت مقررات قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور مصوب سال ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های مصوب سال‌های ۱۳۴۸ و ۱۳۴۹ و ۱۳۵۲ با اشخاص حقیقی و حقوقی منعقد شده در صورتی که تا کنون لغو نشده باشند، از تاریخ تصویب این قانون توسط هیئت مندرج در ماده (۳۴) این قانون مورد بررسی قرار گرفته و به شرح زیر عمل می‌شود:

۱- کلیه اسناد مالکیت یا قراردادهای اجاری و واگذاری اراضی که تعهدات طرح در آن انجام نگرفته است به استثنای آن دسته که قرارداد آنها بعد از سال ۱۳۵۷ به وسیله وزارت کشاورزی تمدید شده است لغو و اراضی در اختیار وزارت مزبور قرار می‌گیرد تا طبق مقررات بهره‌برداری شود.

۲- اراضی که تعهدات طرح در آنها انجام گرفته است در صورتی که واگذاری با تبانی انجام گرفته باشد اسناد مالکیت و یا قرارداد اجاری و واگذاری لغو و در صورت عدم تبانی طبق ضوابطی که در آیین‌نامه اجرایی این قانون خواهد آمد عمل خواهد شد.

تبصره ۱- اظهار نظر هیئت‌های موضوع مواد (۳۲) و (۳۳) قانون فصل پنجم و پاره‌ای از مواد قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور دایر بر انجام یا عدم انجام تعهدات طرح‌های موضوع ماده (۳۱) قانون فوق‌الذکر تا تاریخ تصویب این قانون معتبر و لازم‌الرعایه است.

باید به محاکم صالح احاله شود.

۱-۱۶-۲- نسبت به ذیل ماده (۵۰)^(۱) در صورتی که مورد اختلاف باشد، اصلاح سند مالکیت با حکم دادگاه خواهد بود.

۱۷-۱. نظر شماره ۶۶۸۳ مورخ ۱۳۶۵/۶/۱۷ شورای نگهبان در خصوص لایحه نحوه رسیدگی به تخلفات و مجازات فروشندگان لباس‌هایی که استفاده از آنها در ملأ عام خلاف شرع است و یا عفت عمومی را جریحه‌دار می‌کند، مصوب ۱۳۶۵/۶/۱۶ مجلس شورای اسلامی

۱-۱۷-۱- امر تعزیر و مجازات‌های مذکور در لایحه، چنان که مکرر اعلام شده است با دادگاه است.^(۲)

۱۸-۱. نظر شماره ۶۸۸۱ مورخ ۱۳۶۵/۷/۲۳ شورای نگهبان در خصوص طرح نحوه اجرای اصل نودم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۵/۷/۱۵ مجلس شورای اسلامی

۱-۱۸-۱- ماده (۵)^(۳) از لحاظ اینکه ظاهر آن در مورد تظلمات و تعديات و حل و فصل دعاوی و رفع خصومات که مرجع آن دادگستری است، موهم این است که کمیسیون رأساً در این مورد رسیدگی و عمل قضایی انجام می‌دهد، مغایر با قانون اساسی است.

→

(در خصوص ایراد شورای نگهبان، اصلاحی از سوی مجلس انجام نشده و لذا این طرح، به سرانجام قانونی نرسیده است.)

۱. ماده ۵۰- ادارات ثبت اسناد و املاک موظفند تقاضای اشخاص حقیقی و حقوقی را که برای ثبت املاک و صدور سند مالکیت اراضی دریافت داشته‌اند جهت استعلام به واحدهای تابعه وزارت کشاورزی ارسال دارند و پس از آن نسبت به اصلاح یا صدور سند مالکیت اقدام و یا طبق درخواست واحدهای تابعه وزارت مزبور نسبت به اصلاح سند مالکیت مبادرت نمایند. ادارات ثبت اسناد و املاک موظفند کلیه پرونده‌های ثبتی را جهت مطالعه در اختیار مأمورین ذی‌ربط وزارت مزبور قرار دهند.

(در خصوص ایراد شورای نگهبان، اصلاحی از سوی مجلس انجام نشده و لذا این طرح، به سرانجام قانونی نرسیده است.)

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سی و ششم، شماره ۱-۱۱-۱.

۳. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل پنجاه و هفتم، شماره ۱-۱۳-۱.

۱۹-۱. نظر شماره ۸۵۷۷ مورخ ۱۳۶۶/۴/۱۵ شورای نگهبان در خصوص طرح قانونی ارتش جمهوری اسلامی ایران^(۱) مصوب ۱۳۶۶/۳/۲۴ مجلس شورای اسلامی

۱-۱۹-۱ در ماده (۱۰۳)، بندهای (و)، (ز) و (ح)^(۲) مجازات است و شرعاً باید به حکم دادگاه باشد و علاوه با قانون اساسی نیز مغایر است.

۱-۱۹-۲ در مورد تبصره (۶) ماده (۱۰۴)،^(۳) قطعیت حکم در غیر موارد مذکور،

۱. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح قانونی اصلاح قوانین ارتش جمهوری اسلامی ایران» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سی و ششم، شماره ۱-۱۲-۱.

۳. ماده ۱۰۴- رسیدگی به تخلفات پرسنل که فرمانده نیروی مربوط برای آنان پیشنهاد محرومیت از ترفیع، تنزیل درجه یا رتبه، معافیت از خدمت و یا اخراج از خدمت می‌دهد و همچنین رسیدگی به شکایات پرسنل از رده‌های بالاتر در امور خدمتی، در هیئت‌هایی مرکب از اعضای مشروحه زیر به عمل می‌آید:

الف- معاون پرسنلی نیروی مربوط یا جانشین وی

ب- رئیس بازرسی نیروی مربوط یا جانشین وی

ج- مسئول سازمان عقیدتی سیاسی نیروی مربوط یا جانشین وی

د- مسئول سازمان حفاظت اطلاعات نیروی مربوط یا جانشین وی

ه- نماینده سازمان قضایی نیروهای مسلح.

تبصره ۱- ...

تبصره ۶- تصمیمات هیئت با اکثریت آرا اتخاذ خواهد شد و جز در موارد معافیت یا اخراج از خدمت و شکایت از فرماندهان نیروها و رئیس ستاد مشترک و وزیر دفاع، پس از درج در فرمان همگانی قطعیت خواهد یافت. در این موارد نیز در صورتی که ظرف مدت یک ماه پس از ابلاغ تصمیمات به شخص ذی‌نفع مورد اعتراض وی قرار نگیرد پس از درج در فرمان همگانی قطعیت می‌یابد و در صورت تسلیم اعتراضیه، موضوع در هیئت مذکور در ماده (۱۰۵) این قانون مورد رسیدگی قرار گرفته و رأی هیئت مزبور پس از درج در فرمان همگانی قطعیت خواهد یافت.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۶۷/۷/۷ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده ۱۰۴- ...

تبصره ۶- تصمیمات هیئت با اکثریت آرا اتخاذ خواهد شد و جز در موارد معافیت یا اخراج از خدمت و شکایت از فرماندهان نیروها و رئیس ستاد مشترک و وزیر دفاع، پس از درج در فرمان همگانی قابل اجرا می‌باشد. در این موارد نیز در صورتی که ظرف مدت یک ماه پس از ابلاغ تصمیمات به شخص ذی‌نفع مورد اعتراض وی قرار نگیرد پس از درج در فرمان همگانی قابل اجرا است و در صورت تسلیم اعتراضیه، موضوع در هیئت مذکور در ماده (۱۰۵) این قانون مورد رسیدگی قرار گرفته و رأی هیئت مزبور پس از درج در فرمان همگانی قابل اجرا خواهد بود. ذی‌نفع نسبت به رأی قابل اجرای هر یک از دو هیئت می‌تواند به مراجع صالحه قضایی تظلم نماید.

خلاف موازین قضایی است و باید حق تظلم به دادگاه در هر دو صورت برای محکوم منظور شود.

۲۰-۱. نظر شماره ۹۹۰۸ مورخ ۱۳۶۶/۹/۲۶ شورای نگهبان در خصوص طرح تعیین تکلیف اراضی اختلافی موضوع اجرای ماده (۵۶) قانون جنگل‌ها و مراتع^(۱) مصوب ۱۳۶۶/۹/۸ مجلس شورای اسلامی

۱-۲۰-۱- اولاً ذیل ماده واحده^(۲) از لحاظ اینکه حق اعتراض مالک رعایت نشده

۱. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح تعیین تکلیف اراضی اختلافی کشاورزان (ملی) با جنگل‌داری‌ها» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.
۲. ماده واحده- زارعین صاحب اراضی نسقی و صاحبان باغات و تأسیسات در خارج از محدوده قانونی شهرها، سازمان‌ها و مؤسسات دولتی که به اجرای ماده (۵۶) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی آن اعتراض داشته باشند می‌توانند به هیئتی مرکب از:

- ۱- مسئول اداره کشاورزی
  - ۲- مسئول اداره جنگل‌داری
  - ۳- عضو جهاد سازندگی
  - ۴- عضو هیئت واگذاری زمین
  - ۵- یک نفر قاضی دادگستری
  - ۶- بر حسب مورد دو نفر از اعضاء شورای اسلامی روستا یا عشایر محل مربوطه، مراجعه نمایند.
- این هیئت در هر شهرستان زیر نظر وزارت کشاورزی و با حضور حداقل (۵) نفر از (۷) نفر رسمیت یافته و تصمیمات آن با آراء اکثریت اعضاء حاضر در صورتی که رأی قاضی شرع در میان آنها باشد معتبر و لازم‌الاجراء خواهد بود.
- تبصره ۱- ...

مصوبه اصلاحی مورخ ۱۳۶۶/۱۲/۲ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده واحده- زارعین صاحب اراضی نسقی و صاحبان باغات و تأسیسات در خارج از محدوده قانونی شهرها، سازمان‌ها و مؤسسات دولتی که به اجرای ماده (۵۶) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی آن اعتراض داشته باشند می‌توانند به هیئتی مرکب از:

- ۱- مسئول اداره کشاورزی
- ۲- مسئول اداره جنگل‌داری
- ۳- عضو جهاد سازندگی
- ۴- عضو هیئت واگذاری زمین
- ۵- یک نفر قاضی دادگستری
- ۶- بر حسب مورد دو نفر از اعضاء شورای اسلامی روستا یا عشایر محل مربوطه، مراجعه نمایند.

این هیئت در هر شهرستان زیر نظر وزارت کشاورزی و با حضور حداقل (۵) نفر از (۷) نفر رسمیت یافته و تصمیمات آن در صورتی که مشتمل بر رأی قاضی باشد لازم الاجراء خواهد بود.

نظر شماره ۱۰۶۹۲ مورخ ۱۳۶۶/۱۲/۲۴ شورای نگهبان در خصوص طرح تعیین تکلیف اراضی اختلافی موضوع اجرای ماده (۵۶) قانون جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۲ مجلس شورای اسلامی: اشکال مذکور در بند (۱) [= ایراد مذکور در بند ۱-۲۰-۱] ... مرتفع نشده است.

مصوبه اصلاحی مورخ ۱۳۶۷/۴/۲۶ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده واحده- زارعین صاحب اراضی نسقی و مالکین و صاحبان باغات و تأسیسات در خارج از محدوده قانونی شهرها و حریم روستاها، سازمان‌ها و مؤسسات دولتی که به اجرای ماده (۵۶) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی آن اعتراض داشته باشند می‌توانند به هیئتی مرکب از:

۱- مسئول اداره کشاورزی

۲- مسئول اداره جنگل‌داری

۳- عضو جهاد سازندگی

۴- عضو هیئت واگذاری زمین

۵- یک نفر قاضی دادگستری

۶- بر حسب مورد دو نفر از اعضاء شورای اسلامی روستا یا عشایر محل مربوطه، مراجعه نمایند.

این هیئت در هر شهرستان زیر نظر وزارت کشاورزی و با حضور حداقل (۵) نفر از (۷) نفر رسمیت یافته و پس از اعلام نظر کارشناسی هیئت، رأی قاضی لازم الاجراء خواهد بود.
تبصره ۱- ...

گفتنی است هر چند با اصلاح این مصوبه از سوی مجلس، ایراد مربوط به مغایرت این ماده با اصل ۱۵۹ برطرف شده است، لیکن مصوبه اصلاحی، از جهتی دیگر (مغایرت با شرع)، به شرح زیر با ایراد شورای نگهبان مواجه شده است:

نظر شماره ۲۱۹۴ مورخ ۱۳۶۷/۴/۲۹ شورای نگهبان در خصوص طرح تعیین تکلیف اراضی اختلافی موضوع اجرای ماده (۵۶) قانون جنگل‌ها و مراتع مصوب ۱۳۶۷/۴/۲۶ مجلس شورای اسلامی: اطلاق ماده واحده که رأی قاضی هیئت را لازم الاجراء دانسته و ظهور قابل تجدید نظر نبودن در موارد سه‌گانه شرعی دارد، به نظر اکثریت فقهاء خلاف موازین شرع دانسته شد.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۶۷/۶/۲۲ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده واحده- زارعین صاحب اراضی نسقی و مالکین و صاحبان باغات و تأسیسات در خارج از محدوده قانونی شهرها و حریم روستاها، سازمان‌ها و مؤسسات دولتی که به اجرای ماده (۵۶) قانون حفاظت و بهره‌برداری از جنگل‌ها و مراتع کشور مصوب ۱۳۴۶ و اصلاحیه‌های بعدی آن اعتراض داشته باشند می‌توانند به هیئتی مرکب از:

۱- مسئول اداره کشاورزی

۲- مسئول اداره جنگل‌داری

۳- عضو جهاد سازندگی

شرعی نیست و ثانیاً از این جهت که رأی قاضی را در صورت مخالفت اکثریت، از نظر شرعی معتبر نشناخته است خلاف موازین قضایی شرعی است و ثالثاً نظر به اینکه مرجع تظلمات، دادگستری است مغایر با اصل ۱۵۹ قانون اساسی است.

۲۱-۱. نظر شماره ۱۳۱۲ مورخ ۱۳۷۰/۳/۱۲ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح قانون دیوان محاسبات کشور مصوب ۱۳۶۱/۱۱/۱۱ مجلس شورای اسلامی و الحاق یک ماده به آن،^(۱) مصوب ۱۳۷۰/۳/۱ مجلس شورای اسلامی

۱-۲۱-۱- ماده (۱۰) اصلاحی ناظر به اصلاح ماده (۳۵)، که صدور قرار تأمین خواسته را به عهده هیئت‌های مستشاری گذاشته است، همان‌طور که در بند (۴) نامه شماره ۵۰۳۷ مورخ ۱۳۶۱/۶/۱۸^(۲) شورای نگهبان آمده است امر قضایی است و مغایر قانون اساسی می‌باشد.^(۳)

→

۴- عضو هیئت واگذاری زمین

۵- یک نفر قاضی دادگستری

۶- بر حسب مورد دو نفر از اعضاء شورای اسلامی روستا یا عشایر محل مربوطه، مراجعه نمایند.

این هیئت در هر شهرستان زیر نظر وزارت کشاورزی و با حضور حداقل (۵) نفر از (۷) نفر رسمیت یافته و پس از اعلام نظر کارشناسی هیئت، رأی قاضی لازم‌الاجراء خواهد بود، مگر در موارد سه‌گانه شرعی مذکور در موارد (۲۸۴) و (۲۸۴) مکرر (آیین دادرسی کیفری).

۱. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح اصلاح قانون دیوان محاسبات کشور» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۲. بند (۴) نظر شماره ۵۰۳۷ مورخ ۱۳۶۱/۶/۱۸ شورای نگهبان در خصوص طرح قانونی دیوان محاسبات مصوب ۱۳۶۱/۶/۷ مجلس شورای اسلامی: «۴- ماده (۳۵)* که به هیئت‌های مستشاری اجازه صدور قرار تأمین خواسته داده است، از نظر اینکه صدور قرار تأمین خواسته از شئون قاضی است، به نظر اکثریت آراء شورای نگهبان مغایر قانون اساسی می‌باشد.»

[* ماده ۳۵- در مورد کسر ابواب جمعی مسئولین مالی دادستان دیوان محاسبات کشور می‌تواند از هیئت مربوط درخواست تأمین خواسته را بنماید. هیئت در صورتی که دلایل درخواست تأمین خواسته را کافی بداند قرار مقتضی صادر می‌نماید. قرار مزبور طبق مقررات اجرایی احکام مراجع قضایی قابل اجرا می‌باشد.]

۳. ماده ۱۰- ماده (۳۵) قانون به شرح زیر اصلاح می‌گردد:

ماده ۳۵- دادسرای دیوان محاسبات کشور می‌تواند درخواست تأمین خواسته و یا محکوم‌به را از هیئت‌های مستشاری بنماید. هیئت مربوط در صورتی که دلایل درخواست تأمین را کافی بداند، قرار مقتضی صادر می‌نماید. قرار مذکور طبق مقررات اجرایی مربوط به احکام تأمین خواسته قابل اجرا می‌باشد.

←

۲۲-۱. نظر شماره ۳۳۹۹ مورخ ۱۳۷۱/۳/۲۵ شورای نگهبان در خصوص لایحه مجازات جرائم نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۱/۲/۲۹ کمیسیون امور قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی

۱-۲۲-۱ تبصره (۳) ماده (۱)^(۱) چون مستفاد از قانون اساسی این است که اصل بر عام بودن دادگاه‌ها است و دادگاه‌های خاص مذکور در اصل ۷۲^(۲) شامل اسراء جنگی و خصوصاً جرائم عمومی آنها نمی‌شود، این تبصره خلاف قانون اساسی شناخته شد.

۲۳-۱. نظر شماره ۴۱۳۹ مورخ ۱۳۷۱/۱۰/۳۰ شورای نگهبان در خصوص طرح قانونی ماده واحده غیر قابل تجدیدنظر بودن احکام صادره هیئت‌های هفت نفره و ستاد

→

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۰/۵/۲۰ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده ۱۰- ماده (۳۵) قانون به شرح زیر اصلاح می‌گردد:

ماده ۳۵- دادرسی دیوان محاسبات کشور می‌تواند درخواست تأمین خواسته و یا محکوم‌به را از محکمه تجدیدنظر بنماید. محکمه مذکور در صورتی که دلایل درخواست تأمین را کافی بداند، قرار مقتضی صادر می‌نماید. قرار مذکور طبق مقررات اجرایی مربوط به احکام تأمین خواسته قابل اجرا می‌باشد.

۱. ماده ۱- دادگاه‌های نظامی به جرایم مربوط به وظایف خاص نظامی و انتظامی اشخاص زیر که در این قانون به اختصار نظامی خوانده می‌شوند رسیدگی می‌کند.

۱- کلیه پرسنل ارتش و سازمان‌های وابسته

۲- کلیه پرسنل سپاه پاسداران و سازمان‌های وابسته و اعضای بسیج مستضعفین سپاه پاسداران

۳- کلیه پرسنل نظامی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح و سازمان‌های وابسته

۴- کلیه پرسنل وظیفه از تاریخ شروع خدمت تا پایان آن

۵- کلیه پرسنل مشمول قانون نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۹/۴/۲۷

۶- محصلان مراکز آموزشی نظامی و انتظامی در داخل و خارج از کشور

۷- کلیه کسانی که به طور موقت در خدمت نیروهای مسلح می‌باشند اعم از ایرانی و غیرایرانی در مدت مزبور.

تبصره ۱- جرائم نظامی و انتظامی پرسنل مذکور که در سازمان‌های دیگر خدمت می‌کنند در دادگاه‌های نظامی رسیدگی می‌شود.

تبصره ۲- رهایی از خدمت مانع رسیدگی به جرایم زمان اشتغال نمی‌شود.

تبصره ۳- به کلیه جرایم اسرای جنگی در دادگاه‌های نظامی رسیدگی می‌شود.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۱/۵/۱۸ کمیسیون امور قضایی و حقوقی مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

تبصره (۳) ماده (۱) حذف گردید.

۲. با توجه به محتوای نظر شورای نگهبان، به نظر می‌رسد اصل (۱۷۲) صحیح باشد که به اشتباه اصل (۷۲) درج شده است.

مرکزی آن در مورد اراضی کشت موقت در مراجع قضایی و ملغی شدن احکام صادره^(۱) مصوب ۱۳۷۱/۱۰/۳۰ مجلس شورای اسلامی

۱-۲۳- ماده واحده از این جهت که با بند (۱۴) از اصل سوم و اصول ۳۴، ۵۷، ۶۱، ۱۵۶، ۱۵۹ و ۱۷۳ قانون اساسی مغایر می‌باشد، به تأیید شورای نگهبان نرسید.^(۲)

۲۴-۱. نظر شماره ۶۱۹۶ مورخ ۱۳۷۳/۲/۱۵ شورای نگهبان در خصوص لایحه تشکیل دادگاه‌های عمومی و انقلاب^(۳) مصوب ۱۳۷۳/۱/۲۳ مجلس شورای اسلامی

۱-۲۴-۱ ماده (۴)^(۴) از این نظر که تعیین حدود صلاحیت دادگاه‌های مذکور در این ماده را منوط به تعیین رئیس قوه قضائیه نموده است مغایر اصل ۱۵۹ قانون اساسی است.
۱-۲۴-۲ تبصره ماده (۶)^(۵) که شرایط قاضی و حدود صلاحیت دادگاه را منوط به

۱. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح ابطال احکام صادره دیوان عدالت اداری که بر خلاف قانون کشت موقت مصوب ۱۳۶۵/۸/۸ و به نفع مالکین صادر گردیده است» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سوم، شماره ۱-۳۱-۱.

۳. گفتنی است این لایحه ابتدا با عنوان «لایحه تشکیل دادگاه‌های عام» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۴. ماده ۴- به رئیس قوه قضائیه اختیار داده می‌شود در هر حوزه قضایی که لازم باشد به لحاظ نوع دعاوی و تجربه و تبحر قضات هر یک از قضات دادگاه عمومی را به رسیدگی به دعاوی: حقوقی، کیفری، احوال شخصیه و امثال آن اختصاص داده و حدود صلاحیت هر یک از آنان را معین نماید.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۳/۳/۲۵ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده ۴- به رئیس قوه قضائیه اختیار داده می‌شود در هر حوزه قضایی که لازم باشد با لحاظ نوع دعاوی و تجربه و تبحر قضات هر یک از قضات دادگاه عمومی را به رسیدگی به دعاوی: حقوقی، کیفری، احوال شخصیه و امثال آن اختصاص دهد.

۵. ماده ۶- طرفین دعوا در صورت توافق می‌توانند برای احقاق حق و فصل خصومت، به قاضی تحکیم مراجعه نمایند.

تبصره- شرایط قضات تحکیم و میزان و حدود صلاحیت و چگونگی کار آنان بر اساس آیین‌نامه‌ای خواهد بود که توسط وزارت دادگستری تهیه و به تصویب رئیس قوه قضائیه می‌رسد.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۳/۳/۲۵ مجلس به منظور رفع ایراد شورا

ماده ۶- طرفین دعوا در صورت توافق می‌توانند برای احقاق حق و فصل خصومت، به قاضی تحکیم مراجعه نمایند.

ماده ۷- ...

تصویب رئیس قوه قضائیه نموده مغایر اصول ۱۶۳ و ۱۵۹ قانون اساسی شناخته شد.

۲۵-۱. نظر شماره ۷۲۵۵ مورخ ۱۳۷۳/۱۰/۱ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح ماده (۱) قانون مجازات مرتکبین قاجاق مصوب ۱۳۱۲/۱۲/۲۹ و اصلاحیه بعدی آن مصوب ۱۳۵۳/۱۲/۲۹، مصوب ۱۳۷۳/۹/۱۶ مجلس شورای اسلامی

۱-۲۵-۱- اطلاق آن [= ماده واحده] که به غیر قاضی اجازه حکم به تأمین و به دنبال آن بازداشت متهم را می‌دهد، خلاف موازین شرع و قانون اساسی است.^(۱)

۱. ماده واحده- ماده یک قانون مجازات مرتکبین قاجاق مصوب ۱۳۱۲/۱۲/۲۹ و اصلاحیه مصوب ۱۳۵۹/۱۲/۲۹ و تبصره‌های آن به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

ماده ۱- هرکس در مورد مالی که موضوع درآمد دولت بوده مرتکب قاجاق شود علاوه بر رد مال و در صورت نبودن عین مال رد بهای آن، حسب مورد با توجه به شرایط و امکانات و دفعات و مراتب جرم به پرداخت جریمه نقدی تا حداکثر پنج برابر معادل قیمت ریالی مال مورد قاجاق و شلاق تا (۷۴) ضربه محکوم می‌گردد و در مورد اموال ممنوع‌الورود و ممنوع‌الصدور و کالاهای انحصاری علاوه بر مجازات فوق به حبس تعزیری تا دو سال محکوم خواهد شد. تولید الکل و ترکیبات الکلی و نوشابه‌های غیرالکلی و آبیوم به طریق صنعتی در داخل کشور به نحو غیرمجاز یا عرضه آنها برای فروش قبل از اینکه مالیات مربوط پرداخت یا ترتیب پرداخت آن داده شده باشد از موارد قاجاق اموال موضوع درآمد دولت محسوب می‌گردد و جزای نقدی آن ده برابر درآمدی است که برای دولت مقرر می‌باشد.

تبصره ۱- در مورد اموال ممنوع‌الورود و ممنوع‌الصدور و کالاهای انحصاری در صورتی که دلایل و قرائن موجود دلالت بر توجه اتهام کند به وسیله مرجع تحقیق از متهم تأمین وثیقه گرفته می‌شود که میزان آن از مبلغ جزای نقدی و بهای مال از بین رفته کمتر نخواهد بود و هرگاه بزه قاجاق با شرکت چند نفر واقع شده باشد از هر یک از متهمان وثیقه متناسبی گرفته می‌شود که مجموع آنها کمتر از مبلغ جزای نقدی و بهای مال از بین رفته نخواهد بود.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۷۳/۱۱/۱۹ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

ماده واحده- ماده یک قانون مجازات مرتکبین قاجاق مصوب ۱۳۱۲/۱۲/۲۹ و اصلاحیه مصوب ۱۳۵۹/۱۲/۲۹ و تبصره‌های آن به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

ماده ۱- هرکس در مورد مالی که موضوع درآمد دولت بوده مرتکب قاجاق شود علاوه بر رد مال و در صورت نبودن عین مال رد بهای آن، حسب مورد با توجه به شرایط و امکانات و دفعات و مراتب جرم به پرداخت جریمه نقدی تا حداکثر پنج برابر معادل قیمت ریالی مال مورد قاجاق و شلاق تا (۷۴) ضربه محکوم می‌گردد و در مورد اموال ممنوع‌الورود و ممنوع‌الصدور و کالاهای انحصاری علاوه بر مجازات فوق به حبس تعزیری تا دو سال محکوم خواهد شد. تولید الکل و ترکیبات الکلی و نوشابه‌های غیرالکلی و آبیوم به طریق صنعتی در داخل کشور به نحو غیرمجاز یا عرضه آنها برای فروش قبل از اینکه مالیات مربوط پرداخت یا ترتیب پرداخت آن داده شده باشد از موارد قاجاق اموال موضوع درآمد دولت محسوب می‌گردد و با توجه به شرایط و امکانات و دفعات و مراتب جرم مرتکب

۲۶-۱. نظر شماره ۷۵/۲۱/۰۴۴۹ مورخ ۱۳۷۵/۲/۲۶ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور و الحاق یک ماده و یک تبصره به آن مصوب ۱۳۶۰/۷/۱۹ و اصلاح تبصره (۳) ماده (۳) قانون مقررات استخدامی و اداری سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۳/۲/۱۱،^(۱) مصوب ۱۳۷۵/۲/۵ مجلس شورای اسلامی

۲۶-۱- تبصره (۲) ماده (۵)،^(۲) مغایر اصول ۶۱، ۱۵۹ و ۱۷۴ قانون اساسی

شناخته شد.

۲۷-۱. نظر شماره ۸۰/۲۱/۱۶۲۲ مورخ ۱۳۸۰/۴/۲ شورای نگهبان در خصوص طرح جرایم سیاسی مصوب ۱۳۸۰/۳/۸ مجلس شورای اسلامی

۲۷-۱. اطلاق ماده (۱۹) و تبصره (۱) آن،^(۳) خلاف شرع و مغایر اصول ۳۶، ۵۷،

۶۱، ۱۵۶، ۱۵۹ و ۱۶۷ قانون اساسی تشخیص داده شد.

۲۷-۲. اطلاق ماده (۲۰)،^(۴) خلاف شرع و مغایر اصول ۳۶، ۵۷، ۶۱، ۱۵۶، ۱۵۹

و ۱۶۷ قانون اساسی تشخیص داده شد.

→

به جزای نقدی حداکثر تا ده برابر درآمدی که برای دولت مقرر می‌باشد محکوم خواهد شد.

تبصره ۱- در مورد اموال ممنوع‌الورود و ممنوع‌الصدور و کالاهای انحصاری در صورتی که دلایل و قرائن موجود دلالت بر توجه اتهام کند به وسیله مرجع قضایی ذی‌ربط از متهم تأمین وثیقه گرفته می‌شود که میزان آن از مبلغ جزای نقدی و بهای مال از بین رفته کمتر نخواهد بود و هرگاه بزه قاچاق با شرکت چند نفر واقع شده باشد از هر یک از متهمان وثیقه متناسبی گرفته می‌شود که مجموع آنها کمتر از مبلغ جزای نقدی و بهای مال از بین رفته نخواهد بود.

۱. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح اصلاح بعضی از مواد قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰/۷/۱۹ و قانون راجع به مقررات اداری و استخدامی سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۳/۲/۱۱» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل شصت و یکم، شماره ۱-۲۱-۱.

۳. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سی و ششم، شماره ۱-۱۸-۱.

۴. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سی و ششم، شماره ۱-۱۸-۲.

۲۸-۱. نظر شماره ۸۰/۲۱/۳۰۳۰ مورخ ۱۳۸۰/۱۰/۱۸ شورای نگهبان در خصوص طرح هیئت منصفه^(۱) مصوب ۱۳۸۰/۱۰/۳ مجلس شورای اسلامی

۱-۲۸-۱- تبصره‌های (۲) و (۳) ماده (۱۳)،^(۲) خلاف موازین شرع و مغایر اصول سی و ششم، یکصد و پنجاه و ششم، یکصد و پنجاه و نهم و یکصد و شصت و هفتم قانون اساسی و همچنین با توجه به ایراد بند (۳)، مغایر اصول پنجاه و هفتم و شصت و یکم قانون اساسی شناخته شد.

۲۹-۱. نظر شماره ۸۱/۳۰/۱۸۲۰ مورخ ۱۳۸۱/۸/۱۵ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۷۵، مصوب ۱۳۸۱/۷/۱۷ مجلس شورای اسلامی

۱-۲۹-۱- چون مستفاد از تبصره ماده (۸۰) موضوع ماده (۵۹) مصوبه،^(۳) سلب حق اعتراض و مراجعه به محاکم صالحه از کسی است که مدعی تضییع حقش باشد، لذا تبصره مذکور مغایر اصول ۳۴، ۱۵۶، و ۱۵۹ قانون اساسی تشخیص داده شد.
۲-۲۹-۲- در تبصره (۲) ماده (۸۲) موضوع ماده (۶۱) مصوبه،^(۴) انحصار مراجعه به دیوان عدالت اداری و حصر در رسیدگی شکلی توسط این دیوان، مغایر اصول ۳۴، ۱۵۶، ۱۵۹، ۱۷۰ و ۱۷۳ قانون اساسی شناخته شد.

۳۰-۱. نظر شماره ۸۲/۳۰/۲۹۴۴ مورخ ۱۳۸۲/۲/۱۷ شورای نگهبان در خصوص لایحه اصلاح مواد فصل دوم قانون تعیین حدود و وظایف و اختیارات و مسئولیت‌های ریاست جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۶۵/۸/۲۲ مجلس شورای اسلامی تحت عنوان «مسئولیت رئیس‌جمهور در اجرای قانون اساسی» مصوب ۱۳۸۲/۱/۱۹ مجلس شورای اسلامی

۱. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح تشکیل هیئت منصفه» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.
۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سی و ششم، شماره ۱-۲۰-۱.
۳. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سی و چهارم، شماره ۱-۱۵-۱.
۴. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سی و چهارم، شماره ۱-۱۵-۲.

۱-۳۰-۱- ماده دو: ^(۱)

الف- صدور دستور توقف در خصوص تصمیمات و اقداماتی که مطابق قانون اساسی مسئول مشخص دارد، خلاف اصول متعدد قانون اساسی من جمله اصول ۷۱، ۸۵، ۹۴، ۹۶، ۹۸، ۹۹، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۵۹، ۱۵۶، ۱۱۲ و ۱۷۵ شناخته شد.

ب- ...

۱-۳۰-۲- تبصره یک ماده دو: ^(۲)

الف- چون مستفاد از اصول قانون اساسی این است که رسیدگی قضایی در تمام مراحل از ابتدا تا قطعیت حکم به عهده قوه قضائیه و محاکم دادگستری می باشد ورود رئیس جمهور در پرونده های قضایی و احکام صادره، از این جهت مغایر اصول ۳۶، ۱۵۶، ۱۵۹ قانون اساسی شناخته شد و الزام قوه قضائیه و محاکم و قضات به رسیدگی، به صرف درخواست رئیس جمهور، دخالت در امر قضاء و موجب اخلال در وظایف و اختیاراتی است که به نص قانون اساسی بر عهده این قوه نهاده شده است؛ از این جهت نیز مغایر اصول ۵۷ و ۱۵۶ قانون اساسی شناخته شد. ضمناً چون درخواست مذکور موجب توقف اجرا و آثار و تبعات رأی می گردد، همان ایراد مربوط به قوه قضائیه، موضوع جزء (الف) بند (۳) [= ایراد مذکور در بند ۱-۳۰-۱] را دارد.

۱-۳۰-۳- تبصره دو ماده دو: ^(۳)

الف- ...

ب- مفاد و مفهوم این تبصره همان ایرادات جزء های ... (الف) بند (۴) [= ایراد مذکور در بند ۱-۳۰-۲] ... را دارد؛ پس از رفع اشکال، اظهار نظر خواهد شد.

۱-۳۰-۴- ماده سه: ^(۴)

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل هفتاد و یکم، شماره ۱-۸-۲.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل هفتاد و یکم، شماره ۱-۸-۳.

۳. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل هفتاد و یکم، شماره ۱-۸-۴.

۴. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل هفتاد و یکم، شماره ۱-۸-۵.

الف- این ماده ایرادات جزءهای (الف)، (ب)، (د)، (ه) ... و بندهای (۳) [= ایراد مذکور در بند ۱-۳۰-۱] و (۴) [= ایراد مذکور در بند ۱-۳۰-۲] را دارد.
... ب-

۳۱-۱. نظر شماره ۸۲/۳۰/۳۴۹۹ مورخ ۱۳۸۲/۴/۱۴ شورای نگهبان در خصوص طرح سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۴^(۱) مصوب ۱۳۸۲/۳/۱۸ مجلس شورای اسلامی

۱-۳۱-۱- اگر مقصود از قطعی بودن رأی در ذیل مواد (۳۷) و (۴۰) این است که شخص محکوم علیه حق مراجعه به مراجع صالحه قضایی را ندارد، خلاف موازین شرع و مغایر اصل ۱۵۹ قانون اساسی شناخته شد و آلا باید روشن شود تا اظهار نظر گردد.^(۲)

۳۲-۱. نظر شماره ۸۲/۳۰/۶۴۲۱ مورخ ۱۳۸۲/۱۱/۴ شورای نگهبان در خصوص طرح نظام صنفی کشور^(۳) مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹ مجلس شورای اسلامی

۱-۳۲-۱- قطعی و لازم الاجراء دانستن نظر هیئت عالی نظارت مذکور در مواد مختلف، از جمله تبصره (۲) ماده (۲۸)^(۴) خلاف موازین شرع و مغایر اصول ۳۴، ۱۵۶

۱. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۷۴» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۲. ماده ۳۷- آراء هیئت های تجدیدنظر انتظامی پزشکی استان تا حد مجازات های بندهای (الف)، (ب) و (ج) تبصره (۱) ماده (۲۸) قطعی است.
... ماده ۳۸-

ماده ۴۰- چنانچه رئیس کل سازمان نظام پزشکی جمهوری اسلامی ایران آراء قطعی هیئت های بدوی و تجدیدنظر انتظامی استان را خلاف قانون تشخیص دهد می تواند از نظر هیئت عالی درخواست بررسی مجدد نماید. رأی هیئت عالی قطعی است.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۸۲/۹/۱۹ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

متن زیر به عنوان تبصره به ماده (۴۰) اضافه گردید:

تبصره- آراء قطعی هیئت های بدوی، تجدیدنظر و هیئت عالی انتظامی نظام پزشکی ظرف یک ماه از تاریخ ابلاغ، قابل تجدیدنظر در دادگاه تجدیدنظر استان می باشد.

۳. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح نظام صنفی» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۴. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل سی و چهارم، شماره ۱-۱۷-۱.

و ۱۵۹ قانون اساسی شناخته شد. و با تصریح به حفظ حق مراجعه به مراجع ذی صلاح قضایی، اشکال رفع می شود.

۱-۳۳. نظر شماره ۱۶۲۳۴/۳۰/۸۵ مورخ ۱۳۸۵/۴/۲۵ شورای نگهبان در خصوص

لایحه حمایت از حقوق مصرف کنندگان مصوب ۱۳۸۵/۳/۳۱ مجلس شورای اسلامی

۱-۳۳-۱ ماده (۱۴)^(۱) به دلیل تفویض امر حل و فصل اختلافات به انجمن های حمایت از حقوق مصرف کنندگان که از وظایف قوه قضائیه است و نیز از جهت عبارت «سایر موارد» که صلاحیت تعزیرات حکومتی را توسعه می دهد، مغایر اصل ۱۱۲ قانون اساسی شناخته شد. همچنین به دلیل اینکه مطابق قانون نظام صنفی مصوب سال ۱۳۸۲، رسیدگی به تخلفات صنوف با موافقت مقام معظم رهبری از تعزیرات حکومتی سلب شده، ماده مذکور مغایر اصول ۱۵۶ و ۱۵۹ قانون اساسی شناخته شد، و نیز از جهت اینکه رسیدگی به تخلفات صنوف به اشخاصی محول می شود که ممکن است شرایط قضاوت شرعی را نداشته باشند، مغایر موازین شرع شناخته شد.

۲-۳۳-۱ مواد (۱۵)، (۱۷) و (۲۲) مبنیاً بر اشکالات ماده (۱۴)، مغایر شناخته

شد.^(۲)

۱-۳۴. نظر شماره ۸۶/۳۰/۲۵۱۰۶ مورخ ۱۳۸۶/۱۱/۲۴ شورای نگهبان در خصوص

طرح اصلاح موادی از قانون تشکیل سازمان بازرسی کل کشور مصوب ۱۳۶۰ و اصلاحیه آن

مصوب ۱۳۷۵، مصوب ۱۳۸۶/۸/۲۲ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی

۱-۳۴-۱ اطلاق قسمت اخیر تبصره (۲) مربوط به بند (۶) ماده (۲)، مغایر اصول

۶۱ و ۱۵۹ قانون اساسی شناخته شد.^(۳)

۲-۳۴-۱ تبصره (۲) ماده (۴)،^(۴) به دلیل تفویض اختیارات قضایی به بازرس

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل یکصد و دوازدهم، شماره ۱-۲۰-۱.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل یکصد و دوازدهم، شماره ۱-۲۰-۲.

۳. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل شصت و یکم، شماره ۱-۲۶-۱.

۴. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل شصت و یکم، شماره ۱-۲۶-۲.

بازرسی کل کشور، مغایر اصول ۶۱، ۱۵۹ و ۱۷۴ قانون اساسی شناخته شد.
 ۱-۳۴-۳- اطلاق ماده (۸) (تبصره اصلاحی ماده (۱۰))،^(۱) مغایر با اصول ۱۵۶، ۱۵۹ و ۱۷۴ قانون اساسی می‌باشد.

۳۵-۱. نظر شماره ۲۷۲۷۲/۳۰/۸۷ مورخ ۱۳۸۷/۳/۲۰ شورای نگهبان در خصوص لایحه شوراهاى حل اختلاف^(۲) مصوب ۱۳۸۷/۲/۱۷ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی

۱-۳۵-۱- اطلاق ماده (۹)^(۳) از این جهت که شامل امور قضایی هم می‌شود و رسیدگی به آن به غیر قاضی محول گردیده خلاف موازین شرع می‌باشد. همچنین مغایر اصل ۱۵۹ قانون اساسی نیز تشخیص داده شد.

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل یکصد و پنجاه و ششم، شماره ۱-۵۲-۳.

۲. گفتنی است این لایحه ابتدا با عنوان «لایحه شورای حل اختلاف و نهاد قاضی تحکیم» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۳. ماده ۹- شورا در موارد زیر رسیدگی و مبادرت به صدور رأی می‌نماید:
 الف- در جرائم بازدارنده و اقدامات تأمینی و تربیتی و امور خلافی از قبیل تخلفات راهنمایی و رانندگی که مجازات نقدی قانونی آن حداکثر و مجموعاً (۳۰) میلیون ریال و یا سه ماه حبس باشد.
 ب- صدور گواهی حصر وراثت، تحریر ترکه، مهر و موم ترکه و رفع آن

ج- تأمین دلیل

د- ادعای اعسار از پرداخت محکوم‌به در صورتی که شورا نسبت به اصل دعوی رسیدگی کرده باشد.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۸۷/۴/۱۸ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

- در انتهای سطر سوم بند (الف) ماده (۹)، پس از کلمه «مجموعاً» حرف «تا» اضافه شد.

- بند (ب) ماده (۹) حذف شد.

- بند (د) ماده (۹) حذف شد.

- متن زیر به عنوان تبصره ماده (۹) الحاق گردید:

تبصره- شورا مجاز به صدور حکم حبس نمی‌باشد.

ماده ۱۰- ...

- ماده (۳۱) به شرح زیر اصلاح شد:

ماده ۳۱- کلیه آراء صادره موضوع مواد (۹) و (۱۱) این قانون ظرف مدت بیست روز از تاریخ ابلاغ قابل تجدیدنظرخواهی می‌باشد. مرجع تجدیدنظر از آراء شورا، قاضی شورا و مرجع تجدیدنظر از آراء قاضی شورا، دادگاه عمومی همان حوزه قضایی می‌باشد. چنانچه مرجع تجدیدنظر آراء صادره را نقض نماید رأساً مبادرت به صدور رأی می‌نماید.

۳۶-۱. نظر شماره ۲۷۲۹۵/۳۰/۸۷ مورخ ۱۳۸۷/۳/۲۲ شورای نگهبان در خصوص لایحه اصلاح قانون بیمه اجباری مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی در مقابل شخص ثالث مصوب ۱۳۸۷/۲/۸ کمیسیون اقتصادی مجلس شورای اسلامی

۱-۳۶-۱ در تبصره ماده (۱۷)،^(۱) قطعی قلمداد نمودن رأی کمیسیون موضوع این ماده، مغایر اصول ۱۵۶ و ۱۵۹ قانون اساسی شناخته شد. همچنین تفویض اختیار تصویب سایر مقررات به رئیس قوه قضائیه، مغایر اصل ۸۵ قانون اساسی است.

۳۷-۱. نظر شماره ۳۲۳۹۹/۳۰/۸۸ مورخ ۱۳۸۸/۲/۱۴ شورای نگهبان در خصوص لایحه الحاق یک تبصره به ماده (۱۰) قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب (در امور مدنی) مصوب ۱۳۷۹، مصوب ۱۳۸۸/۱/۲۶ مجلس شورای اسلامی

۱-۳۷-۱ اطلاق هیئت‌ها و کمیسیون‌ها و ... در تبصره ماده واحده از این جهت که شامل مواردی می‌شود که مراجع مذکور از مراجع دادگستری نیستند، مغایر اصول ۶۱، ۱۵۸ و ۱۵۹ قانون اساسی شناخته شد و از این جهت که رأی قاضی در هیئت‌های مرقوم مناط اعتبار نیست، خلاف موازین شرع شناخته شد.^(۲)

۳۸-۱. نظر شماره ۳۲۴۴۲/۳۰/۸۸ مورخ ۱۳۸۸/۲/۱۹ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح ماده (۱۰۱) قانون شهرداری مصوب ۱۳۸۸/۱/۲۶ مجلس شورای اسلامی

۱-۳۸-۱ نظر به اینکه قسمت اخیر تبصره (۴)،^(۳) لایحه قانونی نحوه خرید و

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل هشتاد و پنجم، شماره ۱-۱۲۰-۳.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل شصت و یکم، شماره ۱-۲۸-۱.

۳. ماده واحده- ماده (۱۰۱) قانون شهرداری به شرح ذیل اصلاح می‌گردد:

ماده ۱۰۱- ...

تبصره ۴- کلیه اراضی حاصل از تبصره (۳) و معابر و شوارع عمومی‌ای که در اثر تفکیک و افراز و صدور سند مالکیت ایجاد می‌شود، متعلق به شهرداری است و شهرداری در قبال آن هیچ وجهی به صاحب ملک پرداخت نخواهد کرد.

در سایر موارد مربوط به اجراء طرح‌های عمومی و عمرانی، قانون «نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجراء برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت، مصوب سال ۱۳۵۸» و اصلاحات بعدی آن ملاک عمل خواهد بود.

مصوبه اصلاحی مورخ ۱۳۸۹/۱/۲۹ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:
پاراگراف دوم تبصره (۴) ماده (۱۰۱) حذف شد.

تملك اراضى و املاك براى اجراى برنامه‌هاى عمومى، عمرانى و نظامى دولت مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ را ملاك عمل قرار داده است، عبارت «قطعى و لازم‌الاجراء است» در ماده (۴) لايحه قانونى مذكور،^(۱) خلاف موازين شرع و مغاير اصل ۱۵۹ قانون اساسى شناخته شد.

۳۹-۱. نظر شماره ۸۹/۳۰/۳۸۰۳۶ مورخ ۱۳۸۹/۲/۴ شوراي نگهبان در خصوص طرح تعيين تكليف چاه‌هاى آب فاقد پروانه بهره‌بردارى^(۲) مصوب ۱۳۸۹/۱/۱۷ مجلس شوراي اسلامى

۱-۳۹-۱- اطلاق تبصره (۵) ماده واحده^(۳) كه شامل اختلافات اشخاص عليه يكديگر و دولت عليه اشخاص نيز مى‌گردد، مغاير اصول ۱۵۶، ۱۵۹ و ۱۷۳ قانون اساسى شناخته شد.

۴۰-۱. نظر شماره ۸۹/۳۰/۳۹۲۴۵ مورخ ۱۳۸۹/۵/۲۰ شوراي نگهبان در خصوص طرح حمايت از احياء، بهسازى و نوسازى بافت‌هاى فرسوده و ناكارآمد شهرى^(۴) مصوب ۱۳۸۹/۴/۲۳ مجلس شوراي اسلامى

→

(گفتنى است هر چند با اصلاح اين مصوبه از سوى مجلس، ايراد مربوط به مغايرت اين تبصره با اصل ۱۵۹ برطرف شده است، ليكن مصوبه اصلاحى، از جهتي ديگر (مغايرت با اصل ۸۵) با ايراد شوراي نگهبان مواجه شده است. براى آگاهى از ادامه مراحل بررسى اين مصوبه، به ذيل اصل ۸۵ شماره ۱-۱۲۹-۲ در همين مجموعه، مراجعه كنيد.)

۱. ماده (۴) لايحه قانونى نحوه خريد و تملك اراضى و املاك براى اجراى برنامه‌هاى عمومى، عمرانى و نظامى دولت مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷: «ماده ۴- هرگاه نسبت به تعيين بهاي عادلۀ اراضى و تأسيسات و حقوق و خسارات وارده بين «دستگاه اجرايى» و مالك توافق حاصل نشود، بهاي عادلۀ توسط هيئتي مركب از سه نفر كارشناس رسمى دادگستري تعيين مى‌گردد. كارشناسان يك نفر از طرف «دستگاه اجرايى»، يك نفر از طرف مالك يا صاحب حق و نفر سوم به انتخاب طرفين و در صورت عدم توافق يا استنكاف به معرفى دادگاه صالحه محل و قوع ملك انتخاب مى‌شوند. رآي اكثريت هيئت مزبور قطعى و لازم‌الاجراء است.»

۲. گفتنى است اين طرح ابتدا با عنوان «طرح تعيين تكليف چاه‌هاى آب قديمى فاقد پروانه بهره‌بردارى» به مجلس تقديم شده است، ليكن عنوان آن، هنگام بررسى در مجلس تغيير كرده است.

۳. براى آگاهى تفصيلى نسبت به مستندات قانونى اين نظر، رجوع كنيد به همين مجموعه، ذيل اصل يكصد و پنجاه و ششم، شماره ۱-۶۲-۱.

۴. گفتنى است اين طرح ابتدا با عنوان «طرح حمايت از بازسازى بافت‌هاى فرسوده» به مجلس تقديم شده است، ليكن عنوان آن، هنگام بررسى در مجلس تغيير كرده است.

۱-۴۰-۱- نظر به اینکه تبصره (۱) ماده (۷)،^(۱) قسمت اخیر تبصره (۴) لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ را ملاک عمل قرار داده است، عبارت «قطعی و لازم‌الاجراء است» در ماده (۴) لایحه قانونی مذکور،^(۲) خلاف موازین شرع و مغایر اصل ۱۵۹ قانون اساسی شناخته شد.

۴۱-۱. نظر شماره ۸۹/۳۰/۴۱۰۲۱ مورخ ۱۳۸۹/۱۰/۹ شورای نگهبان در خصوص

۱. ماده ۷- در صورتی که تعدادی از مالکان املاک واقع در پروژه‌های اجرایی مصوب تمایلی به مشارکت نداشته باشند و ملک آنها مانع اجراء طرح باشد، سهم آنها بر اساس ارزش تقویم‌شده به عنوان قیمت پایه از طریق مزایده به فروش رسیده و به آنان پرداخت می‌شود. برنده مزایده به نسبت سهم مالک، در مشارکت با مجری طرح جایگزین مالک اول می‌گردد. در صورت استنکاف مالکان املاک مذکور از مشارکت و یا عدم واگذاری سهام به هر دلیل از طریق مزایده، مجری طرح باید رأساً یا از طریق جلب سرمایه‌های سرمایه‌گذاران متقاضی مشارکت، نسبت به خرید یا تملک املاک مزبور اقدام نماید. در صورت مجهول‌المالک بودن بعضی از املاک واقع در پروژه‌های اجرایی فوق، وجوه حاصل در اختیار ولی فقیه قرار می‌گیرد تا مطابق نظر ایشان عمل شود.

تبصره ۱- اقدامات مربوط به تملک املاک موضوع این ماده صرفاً از طریق مجری طرح و وفق احکام این قانون و همچنین احکام غیر مغایر در لایحه قانونی نحوه خرید املاک و اراضی برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷ شورای انقلاب و قانون نحوه تقویم ابنیه، املاک و اراضی مورد نیاز شهرداری‌ها مصوب ۱۳۷۰/۸/۲۸ و اصلاحات بعدی صورت می‌پذیرد.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۸۹/۷/۴ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

- در سطر سوم ماده (۷)، بعد از عبارت «قیمت پایه» عبارت «در صورت وجود وجه ملزم شرعی» اضافه و در سطر هشتم، بعد از عبارت «اجرایی فوق» عبارت «با اذن ولی فقیه از طریق مزایده اقدام می‌شود و» اضافه گردید.

- در انتهای تبصره (۱)، عبارت «این اقدام مانع از مراجعه ذی‌نفع حداکثر ظرف مدت بیست روز از ابلاغ واقعی به مراجع قضایی و همچنین مانع اجراء عملیات نخواهد بود.» اضافه گردید.

۲. ماده (۴) لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه‌های عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷: «ماده ۴- هرگاه نسبت به تعیین بهای عادلانه اراضی و تأسیسات و حقوق و خسارات وارده بین «دستگاه اجرایی» و مالک توافق حاصل نشود، بهای عادلانه توسط هیئتی مرکب از سه نفر کارشناس رسمی دادگستری تعیین می‌گردد. کارشناسان یک نفر از طرف «دستگاه اجرایی»، یک نفر از طرف مالک یا صاحب حق و نفر سوم به انتخاب طرفین و در صورت عدم توافق یا استنکاف به معرفی دادگاه صالحه محل و قوع ملک انتخاب می‌شوند. رأی اکثریت هیئت مزبور قطعی و لازم‌الاجراء است.»

لایحه برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۴-۱۳۹۰)،^(۱) مصوب ۱۳۸۹/۹/۱۷ مجلس شورای اسلامی

۱-۴۱-۱- نظر به اینکه تبصره بند (الف) ماده (۱۵۴)،^(۲) «لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک مصوب ۱۳۵۸ شورای انقلاب» را ملاک عمل قرارداد است، عبارت «قطعی و لازم الاجرا است» در ماده (۴) لایحه قانونی مذکور،^(۳) خلاف موازین شرع و اصل ۱۵۹ قانون اساسی شناخته شد.

۴۲-۱. نظر شماره ۸۹/۳۰/۴۱۹۰۵ مورخ ۱۳۸۹/۱۲/۲۸ شورای نگهبان در خصوص طرح رسیدگی به داریایی مقامات، مسئولان و کارگزاران جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۸ مجلس شورای اسلامی

۱. گفتنی است این لایحه ابتدا با عنوان «لایحه برنامه پنج ساله پنجم توسعه جمهوری اسلامی ایران (۱۳۹۳-۱۳۸۹)» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است. ماده ۱۵۴-۲.

الف- شورای عالی شهرسازی و معماری ایران مکلف است نسبت به احصاء مناطق ویژه نیازمند بهسازی و نوسازی در بافت های فرسوده و دسته بندی طرح های واقع در این مناطق، با اولویت:

- ۱- طرح هایی که به دلیل وجود منافع عمومی، اجرای به موقع آنها ضروری است
- ۲- طرح هایی که از طریق تدوین ضوابط و مقررات و مشارکت مردم و حمایت دولت، شهرداری ها و دهیاری ها به مرور زمان قابل انجام است

اقدام نماید.

تبصره- طرح های گروه (۱) مشمول برنامه های عمومی و عمرانی دولت موضوع «لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک مصوب ۱۳۵۸ شورای انقلاب» می باشد که تمام یا بخشی از منابع مورد نیاز آن می تواند از طریق بخش های غیردولتی تأمین شود.

ب- ...

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۸۹/۱۰/۱۴ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

متن ذیل به انتهای تبصره بند (الف) ماده (۱۵۴) اضافه شد:

«رأی صادره موضوع ماده (۴) قانون مذکور قابل اعتراض در مراجع صالحه قضایی است.»

۳. ماده (۴) لایحه قانونی نحوه خرید و تملک اراضی و املاک برای اجرای برنامه های عمومی، عمرانی و نظامی دولت مصوب ۱۳۵۸/۱۱/۱۷: «ماده ۴- هرگاه نسبت به تعیین بهای عادلانه اراضی و تأسیسات و حقوق و خسارات وارده بین «دستگاه اجرایی» و مالک توافق حاصل نشود، بهای عادلانه توسط هیئتی مرکب از سه نفر کارشناس رسمی دادگستری تعیین می گردد. کارشناسان یک نفر از طرف «دستگاه اجرایی»، یک نفر از طرف مالک یا صاحب حق و نفر سوم به انتخاب طرفین و در صورت عدم توافق یا استنکاف به معرفی دادگاه صالحه محل وقوع ملک انتخاب می شوند. رأی اکثریت هیئت مزبور قطعی و لازم الاجرا است.»

۱-۴۲- ماده (۲) جدید،^(۱) به معنای الغاء حصر مستفاد از اصل ۱۴۲ قانون اساسی است؛ بنابراین اشکال سابق این شورا کماکان به قوت خود باقی است. علاوه بر این شمول آن نسبت به اشخاص و مقامات انتخابی شاغل فعلی مبهم است؛ پس از رفع ابهام، اظهار نظر خواهد شد. همچنین اعلام فهرست اموال اشخاص و مقامات مذکور در این ماده به رئیس قوه قضائیه و رسیدگی توسط وی نیز مغایر اصول ۱۵۸، ۱۴۲ و ۱۵۹ قانون اساسی شناخته شد.

۱-۴۳. نظر شماره ۹۰/۳۰/۴۴۲۵۹ مورخ ۱۳۹۰/۷/۳۰ شورای نگهبان در خصوص طرح نظارت مجلس بر رفتار نمایندگان^(۲) مصوب ۱۳۹۰/۷/۶ مجلس شورای اسلامی
۱-۴۳- ماده (۸)^(۳) مبنیاً بر ایرادات معموله در ماده (۶)، مغایر قسمت اخیر اصل ۶۵ قانون اساسی است. همچنین تبصره این ماده نیز مغایر اصل ۱۵۹ قانون اساسی شناخته شد.

۱-۴۳-۲- اطلاق قابل تعقیب و توقیف نبودن نمایندگان در ماده (۹)، مغایر اصل ۸۶ قانون اساسی و نظریه تفسیری شماره ۸۰/۲۱/۳۰۳۶ مورخ ۱۳۸۰/۱۰/۲۰ این شورا در خصوص اصل مرقوم^(۴) می‌باشد. مضافاً بر این، احضار نماینده توسط مقامات قضایی «از طریق هیئت» و همچنین «تأیید مراتب توسط هیئت چنانچه رسیدگی قضایی مستلزم بازداشت نماینده باشد» در این ماده و نیز اطلاق تبصره (۱) آن، چون شامل امور مطروحه در دستگاه‌های قضایی و الزام قاضی به تبعیت از نظریه هیئت نیز می‌شود، مغایر اصول ۵۷، ۱۵۶ و ۱۵۹ قانون اساسی شناخته شد. علاوه بر آن، تبصره (۲) این ماده نیز مبنیاً بر ایرادات وارده بر ماده و تبصره (۱) آن، اشکال دارد.^(۵)

۱. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل یکصد و چهل و دوم، شماره ۱-۲.
۲. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح نظارت مجلس بر امور نمایندگان» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.
۳. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل شصت و پنجم، شماره ۱-۳.
۴. برای آگاهی تفصیلی نسبت به این نظریه تفسیری و مستندات قانونی آن، رجوع کنید به شماره ۱-۳.
- ذیل اصل هشتاد و ششم.
۵. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل پنجاه و هفتم، شماره ۱-۹۳.

۴۴-۱. نظر شماره ۹۲/۳۰/۴۹۹۱۸ مورخ ۱۳۹۲/۱/۲۴ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران^(۱) مصوب ۱۳۹۱/۱۲/۲۷ مجلس شورای اسلامی

۱-۴۴-۱ در ماده (۶)، مقید نمودن مصوبات شوراهای به عدم مخالفت با «موازین اسلام»، مغایر با اصل ۱۰۵ قانون اساسی شناخته شد. همچنین با توجه به اینکه تبصره ماده (۸۰) قانون اصلاح قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۸۲، با عبارت «رسیدگی به اعتراض موضوع این قانون مانع از رسیدگی به شکایات سایر اشخاص در محاکم صلاحیتدار نخواهد بود»، مصوبات شوراهای محلی را قابل اعتراض در مراجع دادگستری نیز دانسته بود و از آنجا که عبارت مزبور در مصوبه فعلی حذف شده است، حذف آن به منزله نفی این صلاحیت تلقی شده و لذا ماده (۶) از این حیث، مغایر با اصول ۱۵۶ و ۱۵۹ قانون اساسی است.^(۲)

۴۵-۱. نظر شماره ۹۳/۱۰۲/۱۲۹۴ مورخ ۱۳۹۳/۴/۷ شورای نگهبان در خصوص طرح آیین دادرسی جرایم نیروهای مسلح و دادرسی الکترونیکی مصوب ۱۳۹۲/۱۱/۲۹ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس شورای اسلامی

۱-۴۵-۱ در ماده (۲۸)، عموم بند (ب)، عموم صدر بند (پ)، قسمت اخیر بند (پ)، بند (ت)، بند (ث)، عموم صدر بند (ج) نسبت به غیر موارد مذکور در اصل ۱۷۲ قانون اساسی و ذیل بند (ج)، مغایر اصول ۱۷۲ و ۱۵۹ قانون اساسی می باشد. به علاوه بند (چ) این ماده، چون شامل کلیه افراد ولو افراد غیرنظامی و غیرانتظامی نیز می گردد اشکال دارد. همچنین چون عموم جرایم مرتبط شامل جرایم غیر موارد مربوط به وظایف خاص نظامی یا انتظامی هم می شود، اشکال دارد. مضافاً بر این اطلاق صدر بند (ح) این ماده، نسبت به مواردی که لازمه خدمت مقامات مذکور نیست نیز می گردد، مغایر اصول ۱۷۲ و ۱۵۹ قانون اساسی می باشد. همچنین در تبصره یک این ماده، اطلاق آن به سبب خدمت یا در ارتباط مستقیم

۱. گفتنی است این طرح ابتدا با عنوان «طرح اصلاح مواد (۲۶) و (۷۳) قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل یکصد و پنجم، شماره ۱-۱.

شامل جرایم غیر مربوط به وظایف خاص نظامی یا انتظامی هم می‌شود، اشکال دارد. بدیهی است در خصوص صلاحیت محاکم سازمان قضایی نیروهای مسلح، در مواردی که امام علیه‌الرحمه و مقام معظم رهبری مدظله‌العالی اجازه فرموده‌اند، مادامی که از آن عدول نشده، کماکان به قوت خود باقی است.^(۱)

۱. ماده ۲۸- رسیدگی به جرائم زیر در صلاحیت سازمان قضایی است:
    - الف- جرائم مربوط به وظایف خاص نظامی و انتظامی اعضای نیروهای مسلح، به جز جرائم در مقام ضابط دادگستری
    - ب- جرائم در حین اجرای وظیفه و یا در محل خدمت اعضای نیروهای مسلح، به جز جرائم در مقام ضابط دادگستری
    - پ- جرائم اعضای نیروهای مسلح علیه امنیت داخلی و خارجی کشور در زمان خدمت و نیز تا پنج سال پس از خاتمه خدمت
    - ت- کلیه جرائم مربوط به مواد مخدر و روانگردان‌ها، ارتكابی توسط اعضای نیروهای مسلح
    - ث- جرائم کارکنان وزارت اطلاعات در صورتی که با وظایف خاص آنان یا اطلاعات طبقه‌بندی شده جمهوری اسلامی ایران مرتبط باشد.
    - ج- جرائم اسرای ایرانی عضو نیروهای مسلح در مدت اسارت و همچنین جرائم اسرای بیگانه در مدت اسارت آنان در ایران
    - چ- جرائم خاص مرتبط با وظایف انتظامی کارکنان یگان‌های حفاظت سازمان‌های مشمول دستورالعمل تشکیل یگان‌های حفاظت دستگاه‌های کشوری مصوب فرماندهی کل قوا
    - ح- کلیه جرائم کارکنان نیروهای مسلح با جایگاه نوزده به بالا به استثنای جرائم بر ضد حقوق و تکالیف خانواده
  - تبصره ۱- منظور از جرائم مربوط به وظایف خاص نظامی و انتظامی، جرائمی است که اعضای نیروهای مسلح به سبب خدمت یا در ارتباط مستقیم با وظایف و مسئولیت‌هایی که طبق قانون و مقررات بر عهده آنان است مرتکب شوند.
  - تبصره ۲- رهایی از خدمت مانع رسیدگی به جرائم زمان اشتغال در دادگاه نظامی نمی‌شود.
  - تبصره ۳- جرم در مقام ضابط دادگستری، جرمی است که ضابطان در حین انجام وظایف قانونی خود در ارتباط با جرائم مشهود و یا در راستای اجرای مقام قضایی دادگستری مرتکب می‌شوند.
- مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۹۳/۵/۱۹ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس به منظور رفع ایراد شورا:
- ماده (۲۸) و تبصره‌های آن به شرح زیر اصلاح می‌شود:
- ماده ۲۸- به جرائم مربوط به وظایف خاص نظامی و انتظامی اعضای نیروهای مسلح به جز جرائم در مقام ضابط دادگستری در سازمان قضایی رسیدگی می‌شود.
- تبصره ۱- رسیدگی به جرائمی که امام خمینی (ره) و مقام معظم رهبری اجازه فرموده‌اند در دادگاه‌ها و دادرهای سازمان قضایی نیروهای مسلح رسیدگی شود، مادامی که از آن عدول نشده در صلاحیت این سازمان است.

۱-۴۵-۲- ماده (۳۰)^(۱) در خصوص نظامیان غیر ایرانی، مغایر اصول ۱۷۲ و ۱۵۹ قانون اساسی شناخته شد.

۱-۴۵-۳- مواد (۳۳)، (۳۴) و (۳۵)، مغایر اصول ۱۷۲ و ۱۵۹ قانون اساسی می‌باشند.^(۲)

۱-۴۶- نظر شماره ۹۴/۱۰۲/۳۵۱ مورخ ۱۳۹۴/۲/۷ شورای نگهبان در خصوص

→

تبصره ۲- منظور از جرائم مربوط به وظایف خاص نظامی و انتظامی، جرائمی است که اعضای نیروهای مسلح در ارتباط با وظایف و مسئولیت‌های نظامی و انتظامی که طبق قانون و مقررات به عهده آنان است مرتکب گردند.

تبصره ۳- رهایی از خدمت مانع رسیدگی به جرائم زمان اشتغال در دادگاه نظامی نمی‌شود.

تبصره ۴- جرم در مقام ضابط دادگستری، جرمی است که ضابط آن [= ضابطان] در حین انجام وظایف قانونی خود در ارتباط با جرائم مشهود و یا در راستای اجرای دستور مقام قضایی دادگستری مرتکب می‌شوند.

۱. ماده ۳۰- چنانچه نظامیان غیر ایرانی در داخل و یا خارج از قلمرو حاکمیت ایران، مرتکب جرائم اقدام علیه نظام جمهوری اسلامی ایران، یا امنیت داخلی و خارجی، تمامیت ارضی و یا استقلال کشور گردند و به موجب قانون، دادگاه‌های ایران صلاحیت رسیدگی به آن جرائم را داشته باشند، به اتهام آنان در دادسرا و دادگاه نظامی تهران رسیدگی می‌شود.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۹۳/۵/۱۹ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس به منظور رفع ایراد شورا: ماده (۳۰) حذف می‌شود.

۲. ماده ۳۳- هرگاه رسیدگی به اتهام فردی در صلاحیت دادگاه نظامی باشد لکن با توجه به اوضاع و احوال و کیفیت ارتکاب، در عمل با رسیدگی به جرم دیگر همان متهم که در صلاحیت سایر مراجع قضایی است ملازمه داشته باشد، به آن جرم نیز در دادگاه نظامی رسیدگی می‌شود.

ماده ۳۴- در جرائمی از قبیل رشاء و ارتشاء که تحقق آن منوط به فعل دو یا چند نفر است، در صورتی که رسیدگی به اتهام یکی از متهمان در صلاحیت دادگاه نظامی باشد، به اتهام کلیه متهمان در دادگاه نظامی رسیدگی می‌شود.

ماده ۳۵- در مورد جرائم گروه مجرمانه سازمان‌یافته، در صورتی که رسیدگی به جرائم تشکیل‌دهنده جمعیت اداره‌کننده یا طراح یا سازماندهی‌کننده آن در صلاحیت دادگاه نظامی باشد، به اتهام همه متهمان در دادگاه نظامی رسیدگی می‌شود.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۹۳/۵/۱۹ کمیسیون قضایی و حقوقی مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

- ماده (۳۳) حذف می‌شود.

- ماده (۳۴) حذف می‌شود.

- ماده (۳۵) حذف می‌شود.

لایحه اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم^(۱) مصوب ۱۳۹۳/۱۱/۱۵ مجلس شورای اسلامی
 ۱-۴۶-۱- ماده (۱۸۱) موضوع بند (۴۸)،^(۲) نظر به اینکه بازرسی مذکور در این ماده، امری اجرائی است، در صورتی که مداخله قاضی قانوناً لازم باشد، باید مورد به مورد این اجازه کسب گردد و الا مغایر اصول ۶۰، ۲۵، ۱۵۶ و ۱۵۹ قانون اساسی است.

۴۷-۱. نظر شماره ۹۴/۱۰۲/۴۹۰۰ مورخ ۱۳۹۴/۱۰/۱۳ شورای نگهبان در خصوص طرح نحوه فعالیت احزاب و گروه‌های سیاسی مصوب ۱۳۹۴/۹/۳۰ مجلس شورای اسلامی

۱-۴۷-۱- در بند (پ) ماده (۵)،^(۳) منوط نمودن حکم مرجع صالح قضایی به تشخیص هر یک از دو مرجع مذکور، خلاف موازین شرع و قانون اساسی است. اما چنانچه به نظر هریک از دو مرجع مرقوم کسی مظنون به جاسوسی باشد تا قبل از صدور حکم برائت از دادگاه صالح، این امر می‌تواند مانع تشکیل حزب یا عضویت در آن باشد.

۴۸-۱. نظر شماره ۹۴/۱۰۲/۵۱۰۸ مورخ ۱۳۹۴/۱۰/۲۹ شورای نگهبان در خصوص طرح اصلاح موادی از قانون تشکیلات، وظایف و انتخابات شوراهای اسلامی کشور و انتخاب شهرداران مصوب ۱۳۹۴/۹/۱۷ مجلس شورای اسلامی

۱. گفتنی است این لایحه ابتدا با عنوان «لایحه اصلاح قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶ و اصلاحات بعدی آن» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۲. برای آگاهی تفصیلی نسبت به مستندات قانونی این نظر، رجوع کنید به همین مجموعه، ذیل اصل بیست و پنجم، شماره ۱-۳-۱.

۳. ماده ۵- اشخاص زیر از حق تأسیس حزب یا عضویت در آن محرومند:
 الف- ...

پ- جاسوسان حسب تشخیص وزارت اطلاعات یا سازمان اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی و با حکم مراجع قضایی کشور
 ت- ...

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۹۴/۱۱/۴ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

بند (پ) ماده (۵) به شرح زیر اصلاح می‌شود:

پ- مظنونان به جاسوسی حسب تشخیص وزارت اطلاعات یا سازمان اطلاعات سپاه پاسداران انقلاب اسلامی تا قبل صدور حکم برائت از دادگاه صالح

۱-۴۸-۱ در این مصوبه باید قید گردد که رسیدگی این هیئت‌ها مانع مراجعه ذی‌نفع به مرجع صالح قضایی نمی‌باشد. همچنین باید تصریح شود این اقدامات نافی اختیارات فقهای معظم شورای نگهبان مذکور در اصل ۴ قانون اساسی نیست و الا اشکال دارد.^(۱)

۴۹-۱. نظر شماره ۹۴/۱۰۲/۵۸۱۴ مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۱۳ شورای نگهبان در خصوص لایحه بیمه اجباری خسارات وارد شده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه^(۲) مصوب ۱۳۹۴/۱۰/۲۷ مجلس شورای اسلامی

۱-۴۹-۱ در ماده (۵۹)، تعیین نوع و میزان مجازات‌های مذکور باید حداقل مبتنی بر آیین‌نامه‌ای که متکی به قانون است، باشد. همچنین در تبصره (۳) این ماده، عدم واریز جریمه به خزانه، مغایر اصل ۵۳ قانون اساسی شناخته شد. به علاوه در تبصره

۱. ماده ۷- ماده (۸۰) قانون به شرح زیر اصلاح و دو تبصره به عنوان تبصره‌های (۴) و (۵) به آن الحاق می‌شود:

ماده ۸۰- مصوبات کلیه شوراهای موضوع این قانون در صورتی که پس از دو هفته از تاریخ ابلاغ، مورد اعتراض «هیئت تطبیق مصوبات شوراهای اسلامی کشور با قوانین»- که در این قانون به اختصار «هیئت تطبیق مصوبات» نامیده می‌شود- قرار نگیرد لازم‌الاجراء می‌باشد و در صورتی که هیئت مذکور آن را مغایر با قوانین و مقررات کشور و یا خارج از حدود وظایف و اختیارات شوراهای تشخیص دهد می‌تواند با ذکر مورد و به طور مستدل حداکثر ظرف مدت دو هفته از تاریخ ابلاغ مصوبه، اعتراض خود را به اطلاع شورا رسانده و درخواست تجدیدنظر کند. شورا موظف است ظرف مدت ده روز از تاریخ وصول اعتراض، تشکیل جلسه داده و به موضوع رسیدگی و اعلام نظر نماید. در صورتی که شورا در بررسی مجدد از مصوبه مورد اختلاف عدول ننماید، موضوع برای تصمیم‌گیری نهایی به هیئت حل اختلاف ذی‌ربط ارجاع می‌شود. هیئت مزبور مکلف است ظرف مدت بیست روز به موضوع رسیدگی و اعلام نظر نماید.

تبصره ۴- ...

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۹۵/۲/۲۰ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

یک تبصره به عنوان تبصره (۶) به ماده (۸۰) قانون موضوع ماده (۷) الحاق می‌شود:

تبصره ۶- اعتراض به مصوبات شوراهای اسلامی کشور مطابق این ماده و تبصره‌های آن، مانع از اعتراض اشخاص نزد مراجع صالح قضایی نیست و نافی صلاحیت فقهای شورای نگهبان در نظارت شرعی بر مصوبات شوراهای مذکور نمی‌باشد.

۲. گفتنی است این لایحه ابتدا با عنوان «لایحه بیمه اجباری مسئولیت مدنی دارندگان وسایل نقلیه موتوری زمینی در مقابل شخص ثالث» به مجلس تقدیم شده است، لیکن عنوان آن، هنگام بررسی در مجلس تغییر کرده است.

۵)، لازم الاجراء بودن تصمیمات کمیسیون این ابهام را دارد که به معنای سلب حق مراجعه به مرجع صالح قضایی است، که مغایر اصل ۱۵۹ قانون اساسی است.^(۱)

۱. ماده ۵۹- بیمه مرکزی بر حُسن اجرای این قانون نظارت نموده و در صورت قصور یا تخلف هر یک از شرکت‌های بیمه در اجرای قانون، متناسب با قصور یا تخلف مربوط اقدامات ذیل را به عمل می‌آورد:
الف- توبیخ کتبی مدیران شرکت بیمه

ب- سلب صلاحیت حرفه‌ای مسئول فنی یا مدیر یا معاون فنی یا مدیرعامل با هیئت مدیره شرکت بیمه، برای حداکثر پنج سال با تأیید شورای عالی بیمه

پ- سلب صلاحیت افراد موضوع بند (ب) به طور دائم یا تأیید شورای عالی بیمه

ت- محکوم نمودن شرکت بیمه به پرداخت جریمه نقدی حداکثر تا مبلغ بیست برابر حداقل تعهدات بدنی موضوع ماده (۸) این قانون در زمان پرداخت

ث- تعلیق فعالیت شرکت بیمه در یک یا چند رشته بیمه برای حداکثر یک سال با تأیید شورای عالی بیمه

ج- لغو پروانه فعالیت در یک یا چند رشته بیمه به طور دائم با تأیید شورای عالی بیمه.

تبصره ۱- در مورد بندهای (ت)، (ث) و (ج) این ماده، بیمه مرکزی نظر مشورتی و تخصصی اتحادیه بیمه‌گران ایران را تا قبل از اتخاذ تصمیم، اخذ می‌کند. چنانچه اتحادیه ظرف مدت پانزده روز از تاریخ دریافت نامه بیمه مرکزی، کتباً نظر خود را اعلام نکند، بیمه مرکزی رأساً اقدام می‌کند.

تبصره ۲- در صورت سلب صلاحیت اکثریت هیئت مدیره شرکت بیمه حسب اعلام بیمه مرکزی، بیمه مرکزی با تأیید شورای عالی بیمه می‌تواند برای اداره امور شرکت، فرد واجد شرایطی را به عنوان سرپرست شرکت بیمه تا زمان تعیین و تأیید اعضای جدید هیئت مدیره منصوب کند. صاحبان سهام شرکت بیمه (مجمع) موظفند حداکثر ظرف مدت یک ماه اعضای هیئت مدیره جدید خود را معرفی کنند تا پس از تأیید توسط بیمه مرکزی جایگزین اعضای قبلی سلب صلاحیت شده و بر اساس قانون تجارت شرکت را اداره نمایند. سرپرست جدید منصوب تا زمان جایگزینی اعضای هیئت مدیره جدید دارای اختیارات هیئت مدیره شرکت است و مسئولیت کلیه اقدامات او بر عهده بیمه مرکزی است. حقوق و مزایای سرپرست منصوب تا تعیین مدیرعامل که حداکثر سه ماه می‌باشد توسط بیمه مرکزی پیشنهاد و پس از تصویب مجمع شرکت به سرپرست منصوب پرداخت می‌شود.

تبصره ۳- جریمه موضوع بند (ت) این ماده به حساب صندوق تأمین خسارت‌های بدنی واریز می‌شود. عدم پرداخت جریمه از سوی شرکت بیمه در حکم تصرف غیرقانونی در اموال عمومی است.

تبصره ۴- نحوه وصول، تخفیف و یا بخشودگی جریمه موضوع بند (ت) این ماده به موجب آیین‌نامه‌ای است که ظرف مدت شش ماه از تاریخ ابلاغ این قانون به پیشنهاد بیمه مرکزی پس از تأیید شورای عالی به تصویب وزیر امور اقتصادی و دارایی می‌رسد.

تبصره ۵- رسیدگی به اعتراض شرکت‌های بیمه در خصوص تصمیم بیمه مرکزی یا شورای عالی بیمه مبنی بر اعمال مجازات‌های مندرج در این ماده (به جز بند (الف)) بر عهده کمیسیونی متشکل از یک نفر قاضی دادگستری با انتخاب رئیس قوه قضاییه (به عنوان رئیس کمیسیون)، نماینده بیمه مرکزی و یک نفر نماینده اتحادیه (سندیکای) بیمه‌گران می‌باشد. تصمیم‌گیری کمیسیون مذکور با اکثریت آرای

۲- نظرات شورای نگهبان در خصوص اساسنامه‌های مصوب هیئت وزیران

۳- نظرات تفسیری و مشورتی شورای نگهبان

۴- نظرات شورای نگهبان در پاسخ به استعلامات اشخاص حقیقی و حقوقی

۴-۱. نظر شماره ۷۹۱۰ مورخ ۱۳۶۱/۱۲/۱۰ شورای نگهبان در پاسخ به استعلام وزیر صنایع نسبت به مشروعیت آراء صادره از سوی هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر فاقد یک نفر حاکم شرع در هیئت

→

اعضاء لازم‌الاجراء است. دبیرخانه این کمیسیون در بیمه مرکزی مستقر می‌باشد.

مصوبه اصلاحی مورخ ۱۳۹۴/۱۲/۲۴ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

- صدر ماده (۵۹) به شرح زیر اصلاح می‌شود:

ماده ۵۹- بیمه مرکزی بر حُسن اجرای این قانون نظارت نموده و در صورت قصور یا تخلف هر یک از شرکت‌های بیمه در اجرای قانون، اقدامات زیر را به عمل می‌آورد. اعمال موارد زیر متناسب با نوع قصور یا تخلف و تعدد و تکرار آن به موجب آیین‌نامه‌ای است که به پیشنهاد بیمه مرکزی و تأیید شورای عالی بیمه به تصویب هیئت وزیران می‌رسد.

- تبصره (۳) ماده (۵۹) به شرح زیر اصلاح می‌شود:

تبصره ۳- جریمه موضوع بند (ت) این ماده به حساب اختصاصی صندوق نزد خزانه‌داری کل واریز و با پیش‌بینی در بودجه‌های سنواتی به صندوق مذکور تخصیص داده می‌شود. عدم پرداخت جریمه از سوی شرکت بیمه در حکم تصرف غیرقانونی در وجوه عمومی است.

- در انتهای تبصره (۵) ماده (۵۹)، بعد از عبارت «لازم‌الاجراء» عبارت «و ظرف بیست روز از تاریخ ابلاغ قابل اعتراض در دیوان عدالت اداری» اضافه می‌شود.

نظر شماره ۹۵/۱۰۲/۱۸۳ مورخ ۱۳۹۵/۱/۱۸ شورای نگهبان در خصوص لایحه بیمه اجباری خسارات واردشده به شخص ثالث در اثر حوادث ناشی از وسایل نقلیه مصوب ۱۳۹۴/۱۲/۲۴ مجلس شورای اسلامی:

ماده (۵۹)، از این جهت که مشخص نیست آیا شرکت‌های بیمه‌ای دولتی هم حق اعتراض به دیوان عدالت اداری را دارند یا خیر، ابهام دارد؛ پس از رفع ابهام، اظهار نظر خواهد شد.

مصوبه اصلاحی (نهایی) مورخ ۱۳۹۵/۲/۳۰ مجلس به منظور رفع ایراد شورا:

در انتهای تبصره (۵) ماده (۵۹)، عبارت «قابل اعتراض در دیوان عدالت اداری» حذف و به جای آن عبارت «حسب مورد قابل اعتراض در مرجع قضایی ذی‌صلاح» جایگزین شد.

شماره: ۲۱۳۰۲۴

تاریخ: ۱۳۶۱/۹/۶

شورای محترم نگهبان

محترماً، همان طور که مسبوقید بر اساس قانون بازسازی نیروی انسانی مصوب مجلس شورای اسلامی هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر می‌توانند احکام مختلفی را بر اساس قانون صادر نموده و احکام مربوطه بر اساس ضوابط همان قانون لازم‌الاجراست.^(۱)

۱. در این زمینه، در قانون بازسازی نیروی انسانی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت مصوب ۱۳۶۰/۷/۵ آمده است: «ماده ۱- هیئت‌های بازسازی نیروی انسانی هر وزارتخانه و مؤسسه دولتی و وابسته به دولت و شهرداری‌ها و مؤسساتی که شمول قانون مستلزم ذکر نام آنها است عبارتند از:

الف- هیئت عالی نظارت بر بازسازی نیروی انسانی

ب- هیئت بدوی

ج- هیئت تجدیدنظر.

ماده ۲- هیئت عالی نظارت بر بازسازی نیروی انسانی برای هر وزارتخانه و یا مؤسسه دولتی و یا وابسته به دولت و یا مؤسساتی که شمول قانون مستلزم ذکر نام آنها است مرکب از افراد زیر است:

۱- دو نفر به معرفی شورای عالی قضایی و تصویب وزیر مربوطه

۲- یک نفر به معرفی نخست‌وزیر

۳- دو نفر به معرفی وزیر و یا بالاترین مقام مؤسسه دولتی و یا وابسته به دولت مربوطه و یا مؤسساتی که شمول قانون مستلزم ذکر نام آنها است که حداقل یک نفر از آنها به مسائل اداری و استخدامی آگاهی داشته باشد.

تبصره ۱- افراد مذکور در بندهای (۱) و (۲) این ماده می‌توانند در بیش از یک هیئت عالی نظارت بر بازسازی نیروی انسانی عضویت داشته باشند.

تبصره ۲- هیئت دارای یک رئیس یک نایب رئیس و یک دبیر خواهد بود و کلیه تصمیمات با اکثریت آراء معتبر است.

ماده ۳- ...

ماده ۶- یکی از معاونین نخست‌وزیر به انتخاب شخص نخست‌وزیر مسئول ارتباط با هیئت‌های عالی نظارت برای تشکیل جلسات مشترک و ایجاد وحدت رویه و هماهنگی و تبادل نظر بین هیئت‌های عالی نظارت خواهد بود. جلسات مشترک هیئت‌های عالی نظارت در صورت لزوم به دعوت همان معاون نخست‌وزیر تشکیل می‌گردد. در این جلسات هر هیئت عالی نظارت یک رأی خواهد داشت و تصمیمات متخذه با اکثریت آراء لازم‌الرعایه خواهد بود.

ماده ۷- ...

ماده ۳۴- مستخدمینی که به موجب ماده (۶۵) قانون استخدام کشوری به وسیله مقامات اجرایی اخراج شده‌اند و مدعی داشتن عذر موجه هستند می‌توانند از تصمیمات مقامات مذکور به هیئت‌های بدوی شکایت نموده و هیئت بدون رعایت مقررات مذکور در ماده (۶۵) مذکور و تبصره آن به شکایت

با توجه به اظهار نظر آن شورای محترم در خصوص آراء هیئت پنج نفره قانون متمم قانون حفاظت و توسعه صنایع و عدم مشروعیت آن علی‌رغم حضور یک نفر حاکم شرع در هیئت،^(۱) خواهشمند است نسبت به مشروعیت آراء صادره از سوی

→

نامبرده رسیدگی و در صورتی که عذر آنها را موجه تشخیص دهد حکم اخراج را لغو و الا حکم مذکور را تأیید می‌نماید. رأی هیئت بدوی در این باره قطعی و لازم‌الاجراء خواهد بود.

ماده ۳۵- ...

ماده ۴۷- مهلت درخواست تجدید نظر (۱۵) روز از تاریخ ابلاغ واقعی یا قانونی تصمیم هیئت بدوی به متهم خواهد بود و در صورت عدم درخواست پژوهش در مهلت مذکور رأی هیئت بدوی قطعی و لازم‌الاجراء می‌باشد.

ماده ۴۸- ...

ماده ۵۶- تصمیمات گرفته‌شده توسط هیئت‌های پاکسازی قبل از تصویب این قانون به شرطی که متهم درخواست نماید در صورتی که مشمول یکی از بندهای (۱) تا (۷) ماده (۱۹) این قانون باشد به وسیله هیئت‌های بدوی و در صورتی که مشمول بندهای (۸) تا (۱۱) ماده (۱۹) این قانون باشد به وسیله هیئت تجدیدنظر وزارتخانه یا مؤسسه دولتی مربوطه مجدداً و فقط برای یک‌بار تحت رسیدگی قرار می‌گیرد و تصمیم اتخاذشده قطعی و لازم‌الاجراء خواهد بود.

ماده ۵۷- ...

۱. نظر شماره ۵۷۳۸ مورخ ۱۳۶۱/۷/۲۴ شورای نگهبان در پاسخ به درخواست رئیس جمهوری اسلامی ایران نسبت به اظهار نظر در خصوص قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران مصوب شورای انقلاب جمهوری ایران مورخ ۱۳۵۸/۴/۲۵ و لایحه قانونی متمم قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران و آیین‌نامه اجرایی آن مصوب شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران مورخ ۱۳۵۹/۴/۲۵، از لحاظ انطباق آنها با موازین شرعی:

شماره: ۹۲۴۸

تاریخ: ۱۳۶۱/۷/۱۷

شورای محترم نگهبان

قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران مصوب شورای انقلاب جمهوری ایران مورخ ۵۸/۴/۲۵ و لایحه قانونی متمم قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران و آیین‌نامه اجرایی آن مصوب شورای انقلاب جمهوری اسلامی ایران مورخ ۵۹/۴/۲۵ محتاج به رسیدگی و مذاقه از دیدگاه شرعی می‌باشد. نظر به ضرورت تعیین تکلیف تعداد زیادی از کارخانجات که به استناد این قانون و متمم آن دستخوش تغییرات اساسی شده و صاحبان و مدیران قبلی آنها مبادرت به شکایت نموده‌اند، خواهشمند است در اولین فرصت با بررسی مفاد این قانون و متمم آن نظریه خود را جهت اقدام مقتضی به اینجانب اعلام فرمایند.

سید علی خامنه‌ای

رئیس جمهوری اسلامی ایران

←

شماره: ۵۷۳۸

تاریخ: ۱۳۶۱/۷/۲۴

حضرت حجت الاسلام آقای سید علی خامنه‌ای دامت افاضاته
ریاست جمهوری اسلامی ایران

عطف به نامه شماره ۹۲۴۸ مورخ ۶۱/۷/۱۷، قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران مصوب ۵۸/۴/۱۰ شورای انقلاب اسلامی و تبصره الحاقی آن مصوب ۵۸/۴/۲۴ و قانون متمم قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران مصوب ۵۹/۴/۲۵ شورای انقلاب و آیین‌نامه اجرایی آن و همچنین آیین‌نامه اجرایی قانون حفاظت مصوب ۵۸/۵/۲۰ هیئت دولت موقت جمهوری اسلامی ایران در جلسات رسمی فقهای شورای نگهبان مطرح و مورد بحث و بررسی قرار گرفت و به شرح زیر به اکثریت آراء اعلام رأی شد:

۱- ...

۳- در ماده (۲) لایحه مذکور* هر چند یک نفر حاکم شرع در هیئت (۵) نفری منظور شده است، ولی چون اکثریت آراء هیئت را معیار قرار داده است با موازین قضایی شرعی مغایرت دارد.

۴- ...

۱۱- در بند ۴-۳* رسیدگی به دعاوی شرعاً با دادگاه صالح است و رسیدگی مجمع عمومی سازمان حفاظت با استفاده از نظر سه نفر که یک نفر آنها حاکم شرع باشد، کافی نیست.

دبیر شورای نگهبان
لطف‌الله صافی

[* ماده ۲- اجرای مفاد بند (الف) قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران:

در مورد صنایع ملی شده بلافاصله پس از انتصاب مدیران اقدامات اجرایی به شرح زیر خواهد بود:

۱-۲- ارزیابی سهام کارخانجات جهت پرداخت غرامت به صاحبان سهام ارزش واقعی هر سهم تعیین خواهد گردید. این ارزیابی توسط حسابرسی که به پیشنهاد وزیر صنایع و معادن و تصویب مجمع عمومی سازمان حفاظت و توسعه صنایع ایران انتخاب می‌شوند انجام خواهد شد. این حسابرسان زیر نظر کمیسیون مندرج در ماده (۵) این آیین‌نامه انجام وظیفه خواهند کرد و سهام ارزیابی شده به ترتیب فوق مبنای غرامت به صاحبان سهام خواهد بود. (مطابق ماده یک لایحه قانونی متمم قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران و آیین‌نامه اجرایی آن مصوب ۵۹/۴/۲۵ روش ارزیابی سهام در کلیه مؤسسات بر مبنای ارزش ویژه سهام محاسبه می‌شود و پرداخت غرامت به صاحبان سهام بر این مبنا صورت می‌گیرد).

۲-۲- مؤسسات حسابرسی در ارزیابی خود موارد زیر را مبنای عمل قرار می‌دهند:

- وضع مالی مؤسسه در پایان سال مالی ۱۳۵۷

- سودآوری شرکت در پنج سال گذشته

- قدرت رقابت آزاد در مقابل مصنوعات خارجی بدون حمایت گمرکی

- ارزش شرکت در حال انحلال با توجه به تمامی جوانب

پرداخت غرامت به سهامداران خارجی پس از ارزیابی سهام و تنظیم و تصویب گزارشی با رعایت تعهدات قبلی و قراردادهایی که ممکن است وجود داشته باشد صورت خواهد گرفت. در مورد

هیئت‌های بدوی و تجدیدنظر که حتی فاقد یک نفر حاکم شرع در هیئت می‌باشد رهنمود لازم را ارائه فرمایید.

مصطفی هاشمی

وزیر صنایع

→

سهامداران ایرانی چنانچه مسئول بند ب قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران نباشند تا مبلغ پنج میلیون ریال نقداً مابقی به اقساط تدریجی به ترتیبی که مجمع عمومی مذکور در ماده (۷) در هر مورد تعیین می‌نماید پرداخت خواهد شد. (قسمت اول بند (۲) ماده (۲) به موجب لایحه قانونی متمم قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران و آیین‌نامه اجرایی آن مصوب ۵۹/۴/۲۵ که ارزش ارزیابی سهام را به طریق دیگری بیان داشته منسوخ ضمنی شده است).

۲-۳- صنایعی که در اجرای بند (الف) قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران ملی گردیده است عبارتند از: صنایع تولید فلزاتی که در صنعت مصرف عمده دارند شامل مرحله نورد گرم و ساخت و مونتاژ کشتی هواپیما و اتومبیل. اداره این کارخانجات طبق ماده (۲) این آیین‌نامه زیر نظر سازمان حفاظت و توسعه صنایع ایران و تا قبل از تشکیل این سازمان زیر نظر وزارت صنایع و معادن ایران و طبق آیین‌نامه‌های موجود هر شرکت صورت خواهد گرفت تا اساسنامه و آیین‌نامه‌های جدید تهیه و ابلاغ گردد.

تبصره- ساخت اتاق اتوبوس و کامیون و همچنین ساخت و تولید قایق و کشتی‌های با ظرفیت دو هزار تن و یا کمتر مشمول بندهای (الف) (۱) و (الف) (۲) قانون حفاظت و توسعه صنایع نبوده و ملی اعلام نگردیده‌اند. ماده ۳- اجرای مفاد بند (ب) قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران:

۱-۳- مشمول این بند ناظر بر سهام کارخانجات و مؤسسات صنعتی از قبیل کارخانجات تولیدی شرکت‌های کشت و صنعت، معادن و سردخانه‌ها می‌باشد.

۲-۳- اشخاصی در شرکت‌های فوق صاحب سهم شناخته می‌شوند که خود یا نمایندگان قانونی آنها در مجمع عمومی سالانه ۱۳۵۶ به عنوان صاحب سهم داشته و یا حق شرکت داشته‌اند و دفاتر شرکت مؤید این امر باشد.

تبصره- کلیه نقل و انتقالاتی که در بورس اوراق بهادار در شرکت‌های سهامی عام تا تاریخ تصویب قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران صورت گرفته است پذیرفته خواهد شد.

۳-۳- دخالت دولت در اداره امور این شرکت‌ها که اکثریت سهام آن در اختیار دولت نیست با توجه به اصلاحیه قانون تجارت نسبت به سهامی خواهد بود که از طریق قانون حفاظت و توسعه صنایع ایران در اختیار دولت قرار گرفته است. لیکن دولت می‌تواند در تمام موارد دفاتر این شرکت‌ها را بازدید و انبارها و کارخانه‌های آنها را مورد بازرسی قرار دهد.

۳-۴- رسیدگی به دعاوی مشمولین بند (ب) فقط برای یک بار تا آخر آبان‌ماه ۱۳۵۸ به عهده مجمع عمومی سازمان حفاظت و توسعه صنایع ایران خواهد بود، مشروط بر اینکه درخواست به وسیله خود شخص به سازمان تسلیم گردد.

تبصره- مجمع عمومی موظف است در جلسات رسیدگی خود از نظریات دو نفر قاضی به انتخاب دادستان کل و یک نفر حاکم شرع به معرفی شورای انقلاب استفاده نماید.]

شماره: ۷۹۱۰

تاریخ: ۱۳۶۱/۱۲/۱۰

وزیر محترم صنایع

عطف به نامه شماره ۲۱۳۰۲۴ مورخ ۶/۹/۶۱،

«علاوه بر اینکه قیاس هیئت پنج نفری قانون متمدن قانون حفاظت و توسعه صنایع با هیئت‌های تجدیدنظر و بدوی قانون بازسازی نیروی انسانی مع الفارق است و با توجه به اینکه در مورد هیئت‌های تجدیدنظر و بدوی شورای نگهبان نظر خود را اعلام کرده است، درخواست رهنمود جدید از شورای نگهبان مورد ندارد و هر دو نظر، قانونی و معتبر است و باید طبق آن عمل شود.

دبیر شورای نگهبان

لطف‌الله صافی

۵- تذکرات ارشادی و قانونی شورای نگهبان

امام خمینی (ره):

و از شورای محترم نگهبان می‌خواهم و توصیه می‌کنم، چه در نسل حاضر و
چه در نسل های آینده که با کمال وقت و قدرت و ظایف اسلامی و ملی خود
را ایا تحت تاثیر هیچ قدرتی واقع نشوند و از قوانین مخالف با شرع مطهر و
قانون اساسی بدون هیچ ملاحظه ای جلوگیری نمایند.

(صحیفه امام ج ۲۱، ص ۴۲۲)

آدرس: تهران، خیابان شهید سپهبد قمری،
کوچه شهید دهقانی نیا (خسرو سابق)، پلاک ۱۲
صندوق پستی: ۱۴۶۳ - ۱۳۱۴۵
تلفکس: ۰۲۱ - ۸۸۳۲۵۰۴۵
info@shora-rc.ir
www.shora-rc.ir